

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. B-iei
G-le a Țării Românești

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, București

IOSEF G. COHEN
Avocat
membru Cons. legislativ

GR. CONDURATU
Fost Conseilier la C. de Apel
București, Avocat

RÉNÉ DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

V. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
Avocat

D. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, București

I. GR. PERIȚEANU
Avocat

C. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, București

C. STOEANOVICI
Dr. în Drept din Paris
Avocat

GR. TRANCU-IAȘI
Fost Ministru al Muncii
Avocat

P. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
Avocat

AL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALBERT WAHL
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. B-iei, Case Com. și Autorit. 800 lei
" Avocați 500
" Magistrați 400
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artel, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

A apărut: **Sarcina-Nașterea, Avortul-Pruncucidera și Deontologia-Medicală**, din punctul de vedere juridic și Medico-legal, de *Dr. George Bogdan*, Profesor de medicina-legală la Universitatea din Iași, medic legist pe lângă Trib. Iași. Volumul cuprinde 500 pag. format mare. Prețul 60 lei. De vânzare la *Curierul Judiciar*. Se va adăoga 5 lei pentru porto postal recomandat.

A apărut: **Drept comercial comparat**, curs predat la Universitatea din București de d-l *Dr. C. A. Stoeanovici*. Volumul cuprinde 290 pag. Prețul 220 lei.

— De acelaș autor: **Vadul Comercial**. volumul cuprinde 140 pag. Prețul 80 lei.

SUMAR

— *Convențiunile matrimoniale în acord cu principiul egalității dintre bărbat și femei privitor la drepturile civile, stabilit prin art. 6 alin. 3 din noua Constituție*, de d-l avocat Henri George Meitani;

— *Spicuiri din legea închirierilor*, de d-l avocat Ștefan Scriban;

— *Care instituție de Stat controlează actualmente Administrația Obștiilor de moșneni*, de d-l jude-președinte C. S. Ballan;

— *Câteva observațiuni asupra contravențiunilor sanitare (art. 62—65 legea sanitară)*, de d-l avocat Ioan Nicolau;

Jurisprudență:

— Curtea de Casație s. I: *Ilie M. Sprânceană cu Ioana Sprânceană* (Atacarea testamentului pentru smintirea de minte a testatorului. Dobândirea sau provocarea interdicției în timpul vieții lui. Aplicarea art. 449 cod. civ. la testamente. Eliminarea din codul nostru a art. 901 cod. civ. fr.), cu o *Notă* de d-l Profesor D. Alexandresco;

— Trib. Gorj, s. II: *N. G. Popescu cu Smaranda G. Popescu și alții* (Donațiune între soți. Deghizată sub fo. ma unui contract cu titlu oneros. Nulitate. Caracterul acestei nulități. Simulațiune. Dacă este admisibilă proba cu martori? Art. 937, 939, 940 și 1203 cod. civ.), cu o *Notă* de d-l Profesor Al. Cerban;

— Comisiunea județeană de Exproprieri Tecuci: *Centrala Cooperăției și Improprietății cu Alexandru Jurgea* (Exproprieri. Fișa provizorie ridicată în plan de Direcția Cadastrului. Neobligativitatea ei pentru Comisia de exproprieri. Eventuale schimbări a calificărilor terenului și a modifi.ărei învinderii moșilor s puse exproprierii cu ocazia transformării fișei în definitivă. Modul de exproprieri în cazul special al art. 6 din legea agrară. Maximul suprafeței ce urmează a rămâne proprietarului. Cotele stabilite. Intangibilitatea lor prin aplicarea legii pășunelor comunale. Art. 157 legea agrară), cu o *Notă*.

CONVENȚIILE MATRIMONIALE

în acord cu principiul egalității dintre bărbat și femei privitor la drepturile civile, stab. lit prin art 6 alin. 3 din noua Constituție ¹⁾

Nimic mai logic decât femeia să participe la legiferarea regimului matrimonial al averii ce dânsa aduce cu ocaziunea contractării căsătoriei. Este doar vorba de averea ei, a soției, sau de aceea care i se dăruiește, avere de care era liberă să dispună cum vrea anterior căsătoriei, dacă era de 21 ani. Tot astfel, prin văduvie sau despărțenie, femeia redevine capabilă să dispună cum va voi de bunurile ei.

Singura explicație, îmbrățișând bine înțeles aspectul general al chestiunii, a restricțiilor, duse la extrem sub regimul dotal, ce încătușează femeia în dreptul de a dispune de averea ei în timpul căsătoriei, este faptul că până astăzi numai bărbații au fost cei cari au făurit legile. „Căsătoreasca tocmeală”, astfel cum o numeau legiuirile noastre vechi, era și este încă cărmuită după regulile alcătuite numai de bărbați. Nu e de mirare, în astfel de condițiuni, ca zestrea femeii să devie mai mult averea bărbatului decât a femeii, de îndată ce căsătoria s'a încheiat.

Nu vreau să spui că cupiditatea și nu interes personal a condus pe legiuitorii bărbați când au edictat din cele mai vechi timpuri, incapacitatea femeii zestrare. Modul cum cei vechi priveau femeia, convingerea lor neclintită în superioritatea bărbatului îi îndemna în mod natural să-și aroge drepturi refuzate soților lor. Nu e oare strălucitul Platon care spunea că: „bărbații cari se vor fi arătat în timpul vieții lor, lași, vicleni, nedrepti, se vor renaște femei în altă viață”.

Totuși trebuie reamintit că zestrea cu cele trei caracteristici: inalienabilitatea, dreptul de administrație și de folosință al bărbatului, nu era cunoscută

1) Comunicare făcută Comisiunii legislative pentru reforma codului civil a Consiliului Național al Femeilor Române în ședința dela 7 Iunie a. cor.

în anticitatea îndepărtată. Soțul era acela care ducea daruri socrilor spre a-și căpăta nevasta.

Zestrea cu aspectul ci de astăzi apare în linii generale la Greci și la Romani. Totuși o tradiție sănătoasă impusese obligația legală, căzută apoi în desuetudine, ca soțul să aducă și el soției așa numitele „Donationes ante nuptias”.

Apogeul instituției dotei a fost atins sub regimul dreptului canonic din Evul Mediu, în Evul Mediu în care nobilii cavaleri erau cu atât mai mândri cu cât primiseră o pungă mai plină și mai grea, și cât mai des din mâinile doamnelor lor. S'au văzut pe acele timpuri preoți care refuzau celebrarea unor căsătorii în care soția nu aducea zestre.

Ajunsa la acest punct culminant, instituția zestre a evoluat de atunci, povăruindu-se pe versant opus.

Sub influența spiritului de egalitate și de libertate al revoluției franceze, Codul Napoleon, deși reglementează regimul dotal, permite și adoptarea altor regimuri matrimoniale. Mai mult încă, știut este că acolo regimul legal, în lipsă de stipulație contrarie prin contractul de căsătorie, este acel al comunității de bunuri. Faptul se explică în Franța prin aceea că Codul Napoleon s'a inspirat nu numai din dreptul Roman ci și din dreptul cutumiar francez care a consacrat regimul comunității de bunuri. Acest regim, combătut astăzi, era explicabil dacă ținem seama că o căsătorie, odată încheiată sub imperiul dreptului canonic, era indisolubilă până la moartea unuia din soți și dificultățile la cari regimul comunității dă naștere cu ocaziunea desfacerei unei căsătorii prin divorț, nu aveau la ce să fie prevăzute, în timpurile când dreptul bisericesc guverna.

Trebuie notat încă, pe lângă libertatea ce o dă Codul Napoleon că părțile să aleagă regimul matrimonial ce le convine, și spiritul mai larg la interpretii celui cod în materie de dotalitate, decât acel al interpretilor Romani. La aceștia, în cazul unei clauze obscure dintr'un act dotal era de principiu: „In ambiguis, *pro dote* respondere melius est”, pe când toți autorii și instanțele judecătorești contemporane răspund adagiul hotărând că „In ambiguis, *contra dotem* respondere melius est”.

Mai citez încă o speță, din care se vede aceeași tendință: Jurisprudența este constantă astăzi în sensul că bunurile ce femeia dobândește cu titlu oneros după căsătorie nu devin dotale în virtutea clauzei din contractul de căsătorie care prevede dotalitatea bunurilor viitoare. Interpretii sunt de acord să confere, într'o astfel de situație, caracterul dotalității numai bunurilor viitoare ale femeii, care vin în patrimoniul ei cu titlu de liberalitate.

Codurile mai recente emancipează femeia de sub tutela bărbatului. În legislația engleză, germană, greacă, chiar și în cea turcească, în cea austriacă, deci și în Ardeal, cum și în legislația țaristă rusă, femeia este capabilă să contracteze singură obligațiuni fără autorizația soțului. În Basarabia unde se aplică codul civil imperial rus am avut ocazia să constat deseori cu ocaziunea împrumuturilor acordate de Creditul Urban garantate cu ipotecă asupra bunurilor femeilor măritate, câtă simplificare în tranzacții, câte litigii înlăturate, câte interese mai sănătos apărute prin dispozițiile art. 114 cod. civ. rus, care nu numai permite femeii să încheie singură contracte, dar mai stabilește că zestrea femeii rămâne proprietatea ei absolută, că o poate greva de sarcini reale și că o poate înstrăina.

Codul Elvețian, deși în progres față de Codul Napoleon, este mai moderat decât celelalte pe care le-am citat. Astfel, prin art. 407, se poate constitui dotă o parte din averea femeii, dar aceasta, fie că este lăsată la dispoziția bărbatului, fie că este avere comună, *este însă alienabilă* și soțul răspunzător de valoarea ei.

Cert este că inalienabilitatea dotei face obiectul unor critici aproape unanime. Chiar în Codul Napoleon, principiul nu este păstrat neștirbit. Ce este oare reglementarea clauzei de întrebuințare și de reîntruințare dacă nu excepțiunea, desigur sub modalități îngrădite de anumite garanții, la principiul inalienabilității zestre? Legiuitorul nostru a mers ceva mai departe de oarece, contrar celui din Franța, permite înstrăinarea dotei mobiliare, prin art. 1249 c. civ., e drept însă numai cu autorizația soțului sau a justiției.

Însăși motivele care au determinat crearea acestei imobilizări a averilor zestrăle, ne apar astăzi izvorâte dintr'un spirit strâmt. Pretinsa necesitate de a se asigura întreținerea căsniciei și viitorul copiilor este arhaică și dispare coplesită sub greutatea marelui principiu economic, cum că bunurile nu trebuie stânjenite cu nimic, în trecerea lor dela unul la altul. Libera circulație a bunurilor, principiu de interes general, trece forțamente înaintea necesității de a se păstra, ca în feșele unei mumii, sbârcit, anemic și imobil un patrimoniu menit să asigure efemer trebuințele unei căsnicii. De altfel astăzi chiar în interesul acesteia, libera circulație apare ca mai avantajoasă decât imobilizarea dotei. Câte femei n'ar fi fost fericite dacă, în loc de efecte zestrăle încredințate la Cassa de Depuneri, ar fi putut să întrebuințeze aceleași valori în alte plasamente, astăzi sporite de 20—30 ori. Asemenea viitorul copiilor este asigurat mai trainic printr'o sănătoasă formare a caracterului și înzestrarea minții lui cu temeinice cunoștințe, decât prin interzicerea părinților de a fructifica zestrea mamei în condiții de libertate prielnică.

Dacă luăm dotelor caracterul inalienabilității, ce mai rămâne din regimul zestral? Dreptul de administrație acordat soțului. Dar și acesta este astăzi limitat și este suficient ca să ne reamintim că dreptul conferit, prin art. 15 cod. com., femeii comerciante, este o știrbire importantă la principiul că femeia dotală este lipsită de dreptul de administrație al averii ei.

Mai rămâne să ne ocupăm în această sumară critică a regimului dotal de dreptul de folosință ce bărbatul are sub acest regim, asupra averii soției sale.

Codul civil însuși a făcut o spărtură și în acest principiu. Astfel art. 1242 al. 3 prevede că se poate stipula în contractul de căsătorie ca o parte din venitul zestre să aparție soției pentru trebuințele sale personale. De câte ori nu s'au văzut femei obținând pe cale de hotărâre judecătorească, parte și uneori venitul zestral întreg, când soțul dădea altă destinație veniturilor zestre decât aceea de a subveni la cheltuielile căsniciei, abuzând astfel de un drept care, el însuși, este abuziv.

Unii jurisconșulți de valoare, conservatori însă învoacă tradiția. Este însă un fapt notoriu că facultățile juridice ale tuturor universităților din lume sunt mai reacționari decât secțiunile unde se predau cursurile de știință. Regimul dotal are o tradiție legală necontestată. Cu toate acestea nu trebuie uitat și aci ca și în altele multe că marea majoritate a populației țării o formează *țărănia*.

Cine nu știe că, la țară, omul zice că a dat fiicei sale de zestre cutare și cutare bun, dar în realitate rareori este vorba de o constituire de dotă conform cu cerințele legii. În lipsa acestora, bunul dăruit fetei rămâne pur și simplu parafernă. O statistică precisă ar arăta că nici 2 la sută din averile femeilor măritate în țara Românească nu sunt supuse regimului dotal, ci se cârmuesc după acel al separației de bunuri.

Eaminând de aproape numărul relativ restrâns de acte dotale ce se încheie, am constatat că și printre acestea sunt multe cari deși au titulatura de acte dotal și textul lor se exprimă că „cutare sau cutare avere se constituie dotă“, n'au totuși drept efect să imprime caracterul dotalității averii aduse de soție la căsătorie. În adevăr, ca să existe dotă dotală, adică dotă inalienabilă, cu dreptul exclusiv al bărbatului de a o administra și de a-i percepe veniturile, trebuie ca părțile să-și exprime, dacă nu în termeni sacramentali, dar cel puțin în mod expres voința de a adopta regimul dotal. Într'altfel avem, conform interpretării curente a art. 1234 cod. civ. ceece autorii numesc „*dota nedotală*“, altfel zis parafernă.

Prin urmare, nu numai că regimul de drept în lipsa oricărei convențiuni, al averii soției în timpul căsătoriei, este regimul parafernăității; dar este înțeles și în *uzul țării* ca pe cale de convenție matrimonială soții să adopte regimul *separațiunii de bunuri contractuale*.

Acest regim este acela pe care-l preconizez, relativ la averea ce soția aduce în momentul căsătoriei ei, indiferent dacă ar fi averea ei proprie, sau primită dela terții.

Regimul separațiunii de bunuri complectat cu suprimarea incapacității femeii de a contracta și de a sta în judecată, i-ar crea, o situație independentă, la care de altfel re vedem conduși printr'o evoluție în regres la instituția dotei și de progres în emanciparea femeii.

Femeea va putea de altfel să perceapă veniturile zestrei ei, va putea s'o administreze; va putea s'o alieneze, după cum interesele ei personale vor dicta, va putea s'o apere stând ca *defendoare* sau pornind procese la nevoie în fața justiției.

În ce privește bunele ei efecte, zestrea ar continua să subziste. Spre exemplu, donațiunile în vederea căsătoriei ar rămâne irevocabile, chiar pentru cauză de ingratitudine din partea donatarei, menținându-se astfel dispozițiunile art. 835 cod. civ.

E rațional să fie așa dacă examinăm motivele ce determină astfel de acte de liberalitate. Donatorul e condus mai mult de dorința de a asigura un trai relativ mai ușor noiei căsnicii decât a favoriza personal pe acea pe care o înzestrează. Lucrul este evident, de oarece într'altfel donatorul n'ar fi așteptat contractarea unei căsătorii, ci ar fi gratificat și independent de aceasta.

În aceeași ordine de idei donatorul va fi obligat să garanteze de evicțiune bunul dăruit în vederea încheierii unei căsătorii, ceeace nu se întâmplă cu privilegiul celorlalte donațiuni.

Nu înțeleg totuși ca, prin suprimarea regimului dotal, să se suprimă totodată *solidaritatea* dintre soț și soție, ceeace dacă ar fi, ar avea drept efect să slăbească legăturile solide ce stau la baza familiei. Indiferent care din două, art. 1284 relativ la averea parafernă, sau art. 1266 cod. civ. relativ la separația de patrimonii, va trebui să fie menținut. Fie treimea

veniturilor soției, fie o cotă parte oarecare apreciată „*ex aequo et bono*“, după situația soților va trebui să fie destinată la suportarea sarcinilor căsnicii.

Să se bage de seamă însă că în sistemul separației de bunuri rolurile sunt răsturnate față de ceeace se întâmplă sub regimul dotal. Aici femeea trebuie să ceară bărbatului parte din propriile ei venituri de cari legea arbitrară o despoie, pe când în separația de bunuri soțul la caz de nevoie va face apel la resursele soției sale.

Mai departe este iarăși dela sine înțeles că femeea va fi în drept să dea mandat soțului, la caz de nevoie, ca el să-i administreze averea. În această situație însă toată deosebirea ce există între drepturile și îndatoririle uzufructarului și acelea ale mandatarului va despărți soțul uzufructar dotal, de soțul ce va fi primit mandat dela soție, spre a-i administra averea parafernă.

În încheiere voi mai da câteva exemple de ceeace trebuie menținut astfel încât separația de bunuri instituită ca singur regim permis pentru averea adusă de femeie la căsătorie, să nu provoace o spărțură în celula familială care până astăzi n'a putut fi înlocuită prin alt element simplu mai perfect al complicațiilor noastre alcătuirii sociale.

Odată încheiată căsătoria averea nu va rămâne imuabilă. Contrariul este de dorit. În vederea unei mai lesnicioase îmbunătățiri a situației financiare după căsătorie, am văzut că suprimarea regimului dotal se impune. Este iarăși drept ca separația de bunuri să fie adoptată de soți privitor la averea ce soția aduce prin contractul matrimonial, nu tot astfel ar fi în cazul când separația de bunuri s'ar întinde și asupra averii eșite din lungi eforturi comune, din împerecherea conciliantă a aptitudinilor fiecăruia dintre soți, din spiritul de economie și de jertfă al individualității lor pentru interesul comun.

Să recurgem în această privire, la pilda celor ce se petrec la țară. Am văzut că rare ori sub imperiul actualei legiuri, săteanca adoptă regimul dotal, bunul ei propriu rămânând parafernă aproape în totdeauna.

Ceeace muncesc soții însă devine un bun comun. Tot produsul acestei munci se strânge la un loc și fiecare din soți ia din grămadă ceeace-i trebuie fiecăruia sau amândurora fără ca nici odată să se distingă ceeace este al unuia sau celuilalt. Iată cum oamenii simpli realizează, fără ca s'o știe, ceeace în termen juridic, se numește „*societatea de achizițiune*“.

În treacăt fie zis, acest exemplu ilustrează o teorie prețioasă, cum că instituțiile civile pot să se inspire cu succes din cele ce înfloresc în fapt, spontan, la aerul întărit și limpede al țărinilor. Mergând cu învățământul mai departe, este cuminte a conchide cred, că legiferarea riscă să fie lipsită de efecte, sau ca acestea să nu fie prielnice, când ea porcedu din concepția, uneori plină de prejudecăți, a celor ce nesocotesc realitățile.

Dându-se o dezvoltare mai mare art. 1287 și urm. din codul civil relativ la „*societatea de achiziție*“, adică a bunurilor dobândite în comun de către căsătoriți, s'ar da posibilitatea unei aplicări practice.

Amintesc că rămășițele prezumției Muciane, ce se mai văd în doctrină și jurisprudențele moderne ar dispărea prin *instituirea obligatorie* a societății de achiziții. Se știe desigur, că bărbăteasca prezumție muciană dădea drept oricărui soț, la desfacerea căsătoriei să ceară de la soție restituirea bunurilor ce

depășeau zestrea, sub cuvânt că soțul era prezumat a fi acela care din banii săi fusese darnic cu soția. Comentatorii dreptului modern cu excepția lui Laurent, dacă n'au admis nici odată prezumția legală romană, totuși permit soțului sau moștenitorilor lui ca să facă dovada în fața instanțelor judecătorești, cum că soția lipsită de mijloace, n'a putut să dobândească cu tilu oneros și că în realitate averea în posesiunea căreia s'ar afla la desfacerea căsătoriei, ar fi achiziționată cu banii soțului.

Societatea de achiziții instituită în mod obligator ar curma o astfel de interpretare nedreaptă ce dă posibilitatea unui soț, pe care scrupulele nu l'ar înăbuși, ca să ceară în caz de despărțenie, restituirea din partea soției a unei averi, clădită poate grație aplicațiunii și îndeletnicirilor ei.

Astăzi, codul nostru civil permite adoptarea oricărui regim matrimonial. Dar comunitatea de bunuri permisă numai pentru averea viitoare dobândită în comun de către soți, n'ar fi o inovație. Codul civil italian, prin art. 1433, nu permite comunitatea de bunuri decât pentru achiziții.

Această instituție a societății de achiziție combinată cu regimul separații de bunuri pentru averea adusă la contractarea căsătoriei și aceea pe care soția ar dobândi-o posterior cu titlu gratuit, n'ar da loc la dificultățile pe cari le prezintă o astfel de societate grefată pe regimul comunității de bunuri sau pe regimul dotal.

În primul caz, societatea de achiziție se izbește de dreptul pe care îl are bărbatul în comunitate pe temeiul art. 1421 cod. civ. francez, să administreze și să beneficieze singur bunurile comune. În a doua ipoteză, toate caracterele dotalității stau în opoziție față cu noțiunea de egalitate între asociați, care poate face posibilă buna funcționare a unei societăți.

De sigur, trebuiesc luate măsuri ca bunurile personale ale fiecăruia din soți să nu se confunde cu bunurile ce ar urma să intre în societatea de achiziție. Corolarul contractului de căsătorie al femeii în care s'ar enumera bunurile ei ar fi inventarierea bunurilor bărbatului. De altfel, aceasta ar sluji și societății, căci creditorii personali ai soției și ai soțului n'ar putea prin acest mod să confunde averile individuale ale fiecăruia cu averea socială care n'ar putea să fie urmărită decât pentru datorii contractate în comun.

Regulile societăților ordinare ar cărmui și societatea de achiziție. Amândoi soți ar administra bunurile sociale, *fie împreună, fie prin mandat dat de unul din soți celuilalt.*

În cazul unei neînțelegeri, părerea bărbatului ar trebui să predomină, căci oricât de departe am împinge principiul egalității între soți, fără o unitate de direcție, căsătoria ca și oricare asociație nu se poate concepe. Cel puțin într'un timp încă de aci înainte, bărbatul fiind capul familiei va fi acel a cărui voce va precumpăni în societatea de achiziție. Corectivul natural la abuzuri posibile din faptul acestei priorități a bărbatului, va fi dreptul pentru soție de a se adresa *justiției*, în caz de pericol, în caz când bunurile societății ar fi prea mult în suferință de pe urma unor măsuri nechibzuite. În cazuri extreme, *prin separația de patrimonii* s'ar ajunge și la dizolvarea societății.

Atât în cazul separații de patrimonii cât și acel al desfacerii căsătoriei, avutul societății s'ar împărți *pe din două*. Femeia însă n'ar mai avea privilegiul pentru preluările ei cum este astăzi sub regimul

comunității, căci egalitatea dintre asociați în timpul ființării societății trebuie menținută din spirit de consecvență și cu prilejul lichidării societății.

Când vedem ce proporție iau fructele speculațiilor și mărirea într-o măsură neprevăzută încă acum câțiva ani a aporturilor, ce particularii aduc în întreprinderile de tot soiul ce se creiază, ne putem închipui cât interes este ca aceste porțiuni din averile căsnicilor rezultate din perspicacitatea comună să aparție ambilor soți. Nu s'ar mai vedea astfel văduve, care în timpul vieții soțului trăiau o viață îmbelșugată, după deces sau după divorț rămânând numai cu o zestre minimă, iar averea importantă realizată în aparență de soț, dar în realitate după sfatul înțelept al soției, trecând la frați sau alte rude ale sale.

În legătură cu calitatea de cap de familie a bărbatului mai rămâne să adaug că contractul matrimonial nu va putea conține o clauză care să deroge la acest principiu (art. 1225 c. civ.), nici că femeia va putea să aibă alt domiciliu decât al bărbatului. Două restricții totuși cari ar trebui adăugate la dispozițiile art. 196 cod. civ. existent. Întâi, ceea ce numește hotărâri judecătorești au consacrat și anume că soția nu poate să fie obligată să locuiască în domiciliul bărbatului dacă acest domiciliu este insalubru sau nepotrivit cu situația soților, apoi restricția din art. 1354 cod. civ. german în virtutea căreia femeia nu poate să fie obligată să urmeze pe soț orișunde, când acesta n'are un domiciliu stabilit.

Tot asemenea se va menține starea actuală de lucruri care nu permite ca femeia să impună condiția de a avea direcțiunea exclusivă atât religioasă cât și educativă în genere, a copiilor. Va fi interzis asemenea ca și astăzi, să se deroge prin convenția matrimonială la ordinea succesorală. Este știut că această măsură a fost luată spre a stârpi un obicei ce l'aveau unele fete sub influența părinților, să se declare mulțumite prin contractul de căsătorie, cu o zestre minimă, avantajându-se astfel frați sau surori printr-o renunțare anticipată la rezerva legală.

Prin cele expuse până acum am căutat să dovedesc celor ce n'ar fi încă convinși că în mod natural timpul cere modificările preconizate în actuala legislație a regimurilor matrimoniale. Am arătat de asemenea că și evoluțiunea legilor ne duc în mod firesc la concluziile la care am ajuns. De altfel, instituțiunile la care m'am oprit sunt departe de a fi inovațiuni. Ele există și astăzi în lege. Principala inovație ar consta în *suprimarea anacronicului regim dotal*. Restul nu este decât o chestiune de modificare și de adaptare a separației de bunuri contractuale și a societății de achizițiuni deja existente, ținându-se seama atât de necesitățile de ordin practic, cât și de unele principii pe care legiuitorul, prin esență evoluționist, nu le poate nesocoti. Condus de același spirit, deși sumara expunere de mai sus este destinată unei asociațiuni feministe, am căutat să fiu cât de obiectiv, adoptând acele aspirațiuni ce sunt drepte, temperând pe cele excesive. Încă odată aci este o chestiune de legiferare care se discută. Nu este vorba de acordarea unui drept unor categorii sau altora. Drepturile există, ele nu se acordă. Sau omul are posibilitatea să le exercite sau de nu, el le smulge când îi vine la îndemână.

Legile obișnuite se mărginesc a restrânge drepturile sau a le permite un joc mai în voe. De aceea, un obiectivism desăvârșit trebuie să stea la baza

alcătuirii legilor curente și să conducă pe cei cari le prepară. Aceste legi vor fi astfel ferite de contingente revoluționare, dăunătoare chiar când ele sunt pacifice în aparență. Astfel de mijloace prea concrete nu folosesc legiuitorului înțelept, de oarece ele nu-și pot avea locul decât la stabilirea marilor principii ce călăuzesc omenirea și încă în mod cu totul excepțional când evoluțiunea nu este cu putință. Ori, întru ceea ce face obiectul preocupărilor noastre d'acici, principiul a fost scris de Constituantă din 1923 : „Drepturile civile ale femeilor se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe“.

Cercetările noastre au de scop dezvoltarea principiului și stabilirea posibilităților celor mai firești și mai grabnice pentru aplicarea acestui principiu.

HENRI GEORGE MEITANI

Spicuri din legea Inchirierilor¹⁾

1) Art. 27 din legea închirierilor poate da naștere la o gravă controversă, anume la aceea de a se ști dacă nu cumva legea proprietarilor e abrogată. În adevăr, controversa o semnalează d-nii Conduratu, Periețeanu și Velescu în Noul Cod al Inchirierilor (p. 703), unde zic : „...toate aceste dificultăți dispar și se ia ca criteriu al competenței caracterul contractului de închiriere de a fi prelungit sau în curs de executare. În primul caz, orice acțiune e de competența judecătorului de ocol în limita articolului de față ; în cazul contractelor în curs, se păstrează vechea competență, oricare ar fi motivul cererii“.

Cu toate acestea art. 27 nu zice toate acțiunile izvorâte din contractele prelungite, ci toate acțiunile izvorâte din contractele de închiriere, pe baza legilor de prelungire. Ar rezulta din această redacțiune și din virgula pusă înainte de membrul de frază : „pe baza legilor“, că toate acțiunile se raportează la pe baza legilor și că textul ar trebui citit astfel : Toate acțiunile izvorâte pe baza legilor de prelungire.

În această interpretare, prin urmare, ar trebui să se facă distincțiune între acțiunile în care se invocă motive deduse din legea închirierilor și între acțiunile bazate pe motive de drept comun.

Art. 27 pare a face distincțiune numai cu privire la baza competenței, căci pentru acțiunile întemeiate pe motive deduse din legea închirierilor, competența determină valoarea contractului, pe când la celelalte acțiuni se fixează valoarea cererii.

Vechea lege, cea din 1922, spunea însă lămurit : „...rămânând ca diferendele rezultate din aplicarea legii de față să fie judecate de instanțele judecătorești ordinare...“.

În fața acestei situațiuni, suprema Curte, după divergență, tăind nodul gordian, a decis că legea închirierilor se aplică numai contractelor prelungite, pe când cele în curs, se judecă după legea proprietarilor. Deci, fie că invocă motive de fond, fie că aduc motive de formă din legea închirierilor, contractele prelungite se judecă după legea închirierilor, pe când cele în curs, nu, „căci prin aceasta s'ar destăința legea proprietarilor...“ (2).

Această jurisprudență are meritul de a pune capăt la multele controverse ce le semnalează, sub art. 27,

Dl Em. Dan în legea Inchirierilor p. 73, zice că numai contractele prelungite se judecă după această lege.

2) Cas. I, 617/924. Jurisprudența Generală No. 16 924, sp. 910 ; Cas. I, 618 924, Curierul Judiciar No. 19/924.

eminentii comentatori ai legii închirierilor sus citați.

2) În fața acestei jurisprudențe, ce o credem justificată, ne întrebăm : există calea contestației la contractele prelungite ? Contestația e o cale extraordinară, care, după unii, nu e deschisă decât atunci când o prevede legea (3).

S'a decis însă că art. 27 din legea exproprierii pentru utilitate publică ridicând numai dreptul de opoziție și de apel, urmează că proprietarul expropriat poate face contestație (4). Admitând existența contestației, aceasta va avea căile de atac ale acțiunii principale (5).

Contestația însă se va judeca conform dreptului comun, soluțiune admisă și pentru legea proprietarilor, conform art. 13, în ședință publică (6).

Cum, în general, se admite părerea după care contestația e un accesoriu e o ineleganță juris ca fondul să se judece în camera de consiliu, iar accesoriul în ședință publică.

Ca consecință, pentru contractele prelungite, la contestații nu va fi nevoie să facă alegere de domiciliu, căci art. 29 din legea închirierilor e excepțional, și, pentru același motiv, nu vom aplica nici decăderea din art. 30 relativă la formalitatea comunicării actelor, a interogatorului sau a martorilor.

Aceasta e concluziunea riguroasă ce rezultă din separarea fundamentală ce o face Suprema Curte între contractele prelungite și cele în curs. Astfel, legea proprietarilor a rămas să se aplice numai contractelor în curs.

3) Mergând mai departe, trebuie să decidem că sancțiunea din art. 45 se referă numai la contractele prelungite (7), căci acest art. e un corolar al art. 19 și 23 ce dau drept proprietarului să evacueze pe chiriași.

În adevăr, proprietarii cu contract în curs nu pot evacua pe chiriași, ci sunt datori să le procure folosința, conform art. 1420 c. civ., adică că proprietarii nu pot invoca art. 19 și 23 din legea închirierilor, spre a evacua pe chiriașii care ocupă imobilul pe baza unui contract în curs.

Proprietarii cu contracte în curs de executare judecându-se după legea proprietarilor sau după dreptul comun, când obțin rezilierea contractului și expulzarea chiriașului, nu sunt obligați să se mute în imobil, desi art. 45 pare a avea un sens general, aplicabil tuturor contractelor.

4) De asemenea și delictul special prevăzut de art. 46 se referă tot numai la contractele prelungite, căci pentru contractele în curs actele acolo specificate nu pot constitui un delict penal, ci un delict civil.

5) Cu această ocaziune menționăm că art. 15 reproducând legea din 26 Iulie 1921, n'a curmat controversa relativ la chestiunile de a se ști dacă această dispozițiune se aplică și la chiriile cherabile, cum și dacă pactul comisor expres operează și în cazul când numai recipisa ori încunoștințarea nu s'au efectuat în termen.

3) Tocilescu, III, p. 4.

4) Cas. II, 178/915, Curierul Judiciar No. 69/915.

5) Cas. I, 450/920, Jurisprudența Română No. 16 17/924.

6) Cas. II, 58/911, Jurisprudența Română No. 11/911 ; C. Galați, II, 59/922, Curierul Judiciar 29/922, Cas. II, 92/921, Jurisprudența Română, 12-13/921, Cas. I, 996/923, Curierul Judiciar No. 20/924, Cas. II, 204/907 în Curierul Judiciar No. 67/907 a decis că contestația se judecă cu apel, ca și orice altă cerere, după valoarea obiectului contestației.

7) Conduratu, Periețeanu, Velescu, Ibidem p. 689.

D. D. Hozoc (8), în monografia sa asupra pactului comisor expres susține că menționata dispozițiune se aplică numai la chiria portabilă, conform deciziei Cas. I, 1023-922 (Curierul Judiciar 10-923); și că simpla consemnare și notificare către proprietar, neurmată de depunerea în termen a recipisei, nu poate înlătura efectele pactului comisor expres, soluțiune conformă deciziei Cas. I, 946-922 (Jurisprud. Rom., 1-2-923).

Suprema Curte, făcând distincțiune între simpla ofertă reală și între oferta reală urmată de consemnare, decide că, în acest din urmă caz, oferta are efect liberator, pe când simpla ofertă te pune în afară de culpă; că oferta trebuie făcută înăuntrul termenului de plată (9).

Art. 15 din legea închirierilor spunând: „Prin această depunere chiriașul este liberat”, ar părea că face aceiași distincțiune dintre simpla ofertă și între oferta urmată de consemnare. Totuși, întrucât oferta din codul civil și din procedură e un fapt juridic, ce implică o încunostiințare, în cazul când s'a depus în termen recipisa, dar proprietarul n'a fost încunostiințat, nu se poate vorbi de ofertă și de aceea credem că toate formalitățile cerute cumulativ de art. 15 trebuiesc îndeplinite în termen, mai ales că acest text se ocupă numai de consemnarea urmată de depunerea recipisei și de înștiințare, nu de ofertă.

Dorohoi

STEFAN SCRIBAN

Care institutie de Stat controlează actualmente administrația obștilor de moșneni?

Din combinarea art. 40 cu 49 c. silvic din 1910, reese, în mod lămurit că, legiuitorul silvic, la votarea acestei legi, a pus administrația obștilor de moșneni sub controlul «Cassei centrale a Băncilor populare» — institutie de stat, care, prin decretul-lege No. 3922 din 31 Decembrie 1918, fiind desființată, toate atribuțiunile sale au fost trecute la «Cassa centrală a cooperației și inproprietării» (art. 50 decret-lege 3922), pe lângă care, prin același decret-lege, s'a nființat atunci «Centrala Cooperativelor sătești», «Centrala băncilor populare» și «Centrala obștilor», fie care din aceste «Centrale», având a aplica dispozițiunile legale cu privire la instituțiunile cooperative care sunt sub controlul lor: astfel, prin art. 5 din menționatul decret-lege, «Centrala băncilor populare» — de la data de 3 Ianuarie 1919, decând s'a publicat menționatul decret-lege în „Mon. Ofic”, are ca atribuțiuni: controlul băncilor populare și a federaalelor ei; — iar «Centrala cooperativelor», conform art. 18 și 19 același Decret-lege, are ca atribuțiuni de a exercita și controlul legal asupra cooperativelor sătești, în limitele legii băncilor populare. — Or, din combinarea art. 5. 8 și urm. din menționatul decret-lege, rezultă că, obștile de moșneni au fost considerate și ele cooperative și, pentru că „Centrala Cooperativelor” avea deja înființate — după legea băncilor populare, — cooperative de păduri, toate atribuțiunile date de codul silvic din 1910 Cassei Centrale a Băncilor populare, au trecut — dela 3 Ianuarie 1919 — asupra „Centralei cooperativelor de producție și consum”, — atribuțiuni, ce, acea-

stă centrală a Cooperativelor le-a exercitat, în toată țara, asupra administrației obștilor de moșneni, până la data de 4 Noembrie 1923, când s'a nființat noul minister al «Muncii, Cooperatiilor și Asigurarilor sociale»; când toate «centralele» menționate mai sus, au fost trecute la acest nou minister. — prin art 1 din legea publicată în „Mon. Ofic. No. 175/923, unde și exercit fiecare atribuțiunile ca și mai'nainte.

Până aci chestiunea pare a fi foarte limpede, dar, în practică sunt oare-care dificultăți, din cauza neordonării unor texte de legi: într'adevăr, conform art. 40 al 8 c. silvic, pentru ca o adunare generală a moșnenilor să fie legal constituită, legea silvică ordonă ca „un anunț se va trimite și „Cassei Centrale a Băncilor populare”, iar al. 10 al aceluiaș articol adaugă că: „Numai cu îndeplinirea acestor formalități, adunarea este legal constituită”. — Deci, conform literei legii, ar urma ca numai după ce se va trimite un anunț și la „Cassa centrală a Băncilor populare”, — și, după ce se va primi dovada de comunicare dela acea „Cassă” — care nu mai există dela 1919 — numai atunci, cu îndeplinirea și acestei formalități, președintele adunării generale a moșnenilor va putea declara adunarea legal constituită. — Or, cum toate atribuțiunile „Cassei centrale a băncilor populare”, au trecut la „Cassa centrală a cooperațiilor și Inproprietării” și, cum această instituție a dat în supravegherea și controlul «Centralei cooperativelor» și ad-ția obștilor de moșneni pe care le-a considerat „cooperative de păduri”, rezultă, în mod logic, că anunțul cerut de art. 40 al. 8 din codul silvic, să fi fost trimis dela 1919 până la 4 Noembrie 1923, „Centralei cooperativelor” din Cassa centrală a Cooperatiilor și Inproprietării”, iar dela data de 4 Noembrie 1923 — de când s'a nființat «Ministerul Muncii, al Cooperatiilor și Asigurarilor sociale», acele anunțuri să fie trimise și se trimit și acum de ad-ția obștilor, — acestui nou Minister, — la „Centrala Cooperativelor”, care „centrală”, le primește și dă dovezi de primirea lor, fiind dânsa instituția de stat, ale cărei atribuții sunt de a controla și obștile de moșneni, obștii, care sunt considerate cooperative sătești de păduri, control, care, într'adevăr, se și exercită de numita centrală, — dovadă e adresele No. 25614 și No. 26307/924, ale Ministerului Muncii — „Centrala Cooperativelor”, — prima către Ad-ția obștei moșnenilor Dragoslavele și a doua către Judecătoria ocol 2 Câmpulung, prin care se confirmă cele arătate mai sus.

Aceasta este, credem, interpretarea cea mai juridică a textelor de lege, în speță, în starea actuală a legislației noastre, — căci un text formal de lege, care să abroge dispozițiunea din art. 40 al. 8 și 49 c. silvic din 1910, — nu avem încă.

E imperios necesar, credem, a se completa cât mai curând, această lacună a legii, fiind vorba de numeroase administrații de obști de moșneni, care, în adunările lor generale, sau extraordinare, rezolv chestiuni de foarte mare importanță, privitoare la averea indiviză a acestor moșneni.

Legiuitorul are deci, datorită ca, de urgență, să coordoneze textul art. 40 al. 8 și 10 și 49 c. silvic din 1910 cu noua lege privitoare la creierea «Ministerului Muncii, Cooperatiilor și Asigurarilor sociale» prin votarea unui nou articol de lege, în care să se arate lămurit că: Art. 40 și 49 c. silvic din 1910, se modifică în sensul că: Controlul administrației

8) Pactul comisoriu expres, p. 73 urm.

9) Hozoc, op. cit., passim, Cas. I, 153,924, Jurisprudența Română 9-10,924, sp. 217.

obștiilor de moșneni se face actualimente de Ministerul Mancei, «Centrala Cooperativelor de producție și Consum», unde urmează a se trimite și anunțurile de convocarea moșnenilor în adunare generală. — atribuțiunile «Cassei centrale a băncilor populare», trecând — în această privință — «Centrala Cooperativelor», menționată mai sus.

Câmpulung, Muscel, 22/V/1924.

C. S. BALLAN

CÂTE-VA OBSERVAȚIUNI

asupra

Contravențiunilor sanitare (Art. 62-65 din legea S.)

1. Art. 65 din L. S., modificat în Februarie 1921, institue ca primă instanță de judecată a contravențiunilor prevăzute de art. 62 și 63 (Igiena Alimentară) Direcțiunea G-rală a Serv. Sanitar. Aceasta delegând cu judecarea acestor contravenții Direcțiunile sale regionale, a trimis biourourilor acestora deciziuni tip de condamnare care poartă, în dispozitivul lor mențiunea majorărei amenzii aplicată contravenienților.

Legea majorărei amenzilor judecătorești însă, prevede majorarea numai la legile și regulamentele dinainte de 16 August 1916. Ori în contravențiunile prevăzute de art. 62 și 63 din L. S. (Igiena Alimentară), se aplică, «Regulamentul pentru controlul alimentelor și băuturilor și represiuinea fraudelor» care a apărut la 26 Noembrie 1921, cea ce implică aplicarea amenzilor prevăzute de acest regulament (art. 286 și urm.) fără nici o majorare.

Urmarea unei asemenea aplicațiuni arbitrare a legii din partea Direcțiunii G-rale, este faptul că majoritatea contravențiunilor fiind la art. 10 din Regulament (curățenia localului de consum, a alimentelor, a mobilierului, a personalului de serviciu), contravenții — majoritatea mici negustori prin sate, se văd amendați între 1000 și 2000 lei în loc de 20 până la 200 lei; iar tribunalele ca instanțe de apel, nici odată nu reduc, în lipsa părții, din oficiu aceste amenzi la cifra legală, ci le resping automat, fără drept de opoziție și recurs, potrivit art. 65 din lege.

2. Art. 286 din Regulament prevăzând penalitățile face distincție între contravențiunile comise din neglijență (amenda: 10—50 lei) și acele comise cu bună știință (amenda: 20—200 lei). În caz de recidivă, amenzile se îndoesc, iar la a doua recidivă în curs de un an, se aplică o amendă maximă între 1000 și 5000 lei.

Distincțiunile acestea însă se pot face în contravențiunile care au de obiect alimentele și băuturile stricate și falsificate puse în consumațiunea publicului.

Dar în ceia ce privește contravențiunile care constat starea de necurătenie a alimentelor, a localului, a vaselor de servit, a personalului de serviciu? Acestea prin natura lor sunt datorite neglijenței. De aceea ele sunt supuse totdeauna amenzilor minime din art. 286 din Regulament, (10—50 lei) și li se aplică majorarea numai în caz de recidivă. Nici întrun caz instanțele de judecată nu pot ridica cifra amenzilor pe considerentul că ar constata, la asemenea contravențiuni, buna știință.

3. Capitolul XIX din L. S. (Igiena Alimentară) are numai 4 articole pe care Regulamentul le desvoltă în 289 de articole. Aceste 4 articole din lege prevăd sumar: prohibirea punerii în consumație publică a alimentelor și băuturilor stricate și falsificate, procedura de urmat în confiscarea și distrugerea lor, sancțiuni severe contra celor ce pun în consumație malai stricat, amenzile cu gradațiile respective (art. 63), organele de control (art.

64) și organele de judecată cu procedura respectivă (art. 65). Nimic nu se pomenește în aceste articole de starea de curățenie a alimentelor, vaselor etc., prevăzute special în Regulament în art. 10 pe care îl aplică Regiunile Sanitare în cel puțin 60 la sută din contravențiunile ce le constată. Poate că aceasta este o scăpare din vedere a legiuitorului; în lipsă însă de text în lege, Regulamentul nu poate crea noi cazuri de contravenții și, după un principiu prea cunoscut în drept, un regulament neputând de cât desvolta o lege, toate prevederile care adaogă se consideră ca neexistente și instanțele de judecată nu le pot da viață aplicându-le. De aceea toate procesele verbale constatând contravențiuni la art. 10 din Regulamentul din 26 Noembrie 1921, sunt nule din acest punct de vedere. Pentru salubritatea publică, înlăturarea art. 10 de care ne ocupăm, nu trebuie să producă nici o îngrijorare organelor sanitare, căci aceste contravențiuni sunt prevăzute de art. 385 c. p. al 9 unde pedeapsa este mai mare (de la 50 la 100 lei), iar procedura mai simplă și înaintea judecătorilor de ocoale.

Bacău, Mai 1924.

JOAN NICOLAU
Avocat

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 9 Noembrie 1923

Președinția d-lui GR. ȘTEFĂNESCU, Consilier

Ilie M. Sprânceană cu Ioana Sprânceană

Decizia No. 1111

Testament. Atacarea lui pentru smintirea de minte a testatorului. Dobândirea sau provocarea interdicției în timpul vieții lui. Aplicarea art. 449 C. civil la testamente. Eliminarea din codul nostru a art. 901 C. civ. fr.

1. De câte ori se atacă un testament pentru că testatorul nu era în deplinătatea facultăților sale intelectuale, reclamantul trebuie să dovedească că a dobândit sau, cel puțin, a cerut măcar interdicția lui, în intervalul dela facerea testamentului și până la moartea testatorului, dacă dovada smintirei nu rezultă din însuș cuprinsul testamentului.

2. Cu alte cuvinte, art. 449 din codul civil se aplică, atât din cauza generalității termenilor săi, cât și din cauza motivelor de rațiune care l-au edictat, nu numai actelor cu titlu oneros, dar și celor cu titlu gratuit, în speță, testamentelor, și aceasta mai cu seamă din cauza că legiuitorul român a eliminat din codul nostru art. 901 din codul francez.

Curtea

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d. Cons. V. Bossy pe d. av. Ștefănescu, pentru recurent și pe d. av. D. Cioc, pentru înfrinată și

Deliberând

Asupra recursului introdus de Ilie M. Sprânceană în contra sentinței civile No. 178 din 922, Trib. Teleorman S. I-a, dată în proces cu Ioana Constantin M. Sprânceană,

Având în vedere motivul I de recurs astfel formulat:

1) „Exces de putere, eroare gravă de drept săvârșește Tribunalul când îmi respinge proba cu martori prin care findeam „să stabilesc că atunci când defunctul Constantin Sprânceană „a făcut testamentul se găsea în stare de aiurare „a minții, fiind sub temperatura de 40 grade de tifos exantematic.

„Tribunalul numai printr-o greșită interpretare a art. 449 „c. civ. a putut, să-mi respingă proba cu martori căci cerințele „art. 449 c. civ. de a nu putea ataca actele unui defunct, sub

„motiv că ar fi fost smintit, decât atunci când a fost pus sub „consiliul judiciar, ar privi cel mult actele cu titlu oneros nu și „actele cu titlu gratuit“.

Având în vedere sentința atacată din care rezultă, că recurentul în calitate de frate și moștenitor al defunctului Constantin M. Sprânceană, soțul intimitei, a intentat în contra acesteia acțiune în revendicare a unui loc arabil cum și a unui loc de casă situate în comuna Netoji jud. Teleorman și rămase de la numitul defunct.

Că ambele instanțe de fond au respins această acțiune ;

Că intimata prezentând, în apărarea ei un testament prin care defunctul ei soț i-a testat locul din litigiu, recurentul a cerut Tribunalului, să-i admită, pe baza art. 449 c. civ., proba testimonială spre a face dovada, că testatorul ar fi fost bolnav de tifos exantematic în momentul confecționării testamentului și că nefiind în plenitudinea facultăților sale la acea dată, testamentul sus menționat n'ar fi valid ;

Că însă Tribunalul constatând că nu s'a făcut cerere de punere sub interdicție a testatorului, în tot timpul dela facerea testamentului și până la decesul său și că, din cuprinsul testamentului, nu reese starea de smintire a lui Const. M. Sprânceană, a respins cererea recurentului, de a se admite proba cu martori, pe motiv că, dacă s'ar admite această probă, ar fi a se înălțura disp. art. 449 c. civ. și a se proceda contrar voinței testatorului, care, ulterior facerii testamentului și până la moartea sa, — în care interval recurentul afirmă că testatorul se însănătoșise la minte, — n'a găsit cu cale, să revină asupra dispozițiilor sale luate prin acest testament, cerând anularea lui ;

Având în vedere că recurentul pretinde, prin motivul de recurs, că Tribunalul judecând astfel ar fi comis un exces de putere, eroare gravă de fapt și ar fi interpretat greșit art. 449 c. civ., care s'ar referi numai la actele, cu titlu oneros, iar nu și la actele cu titlu gratuit, — cum este testamentul în chestiune, — care rămânând supuse principiilor dreptului comun urmează că proba cu martori sus menționată ar fi admisibilă în specie ;

Considerând că art. 449 c. civ. prevăzând sub o formă generală, că actele unei persoane, încetată din viață, nu vor putea fi anulate pentru sminteală, decât în cel două cazuri anume indicate acolo, prin aceasta a înțeles, să cuprindă sub denumirea generică de acte, orice acte, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit, întocmai cu sensul atribuit acestui cuvânt în art. anterior 448 c. civ. ; — că, spiritul legii înlătură orice distincțiuni în această privință căci scopul acestei dispozițiuni restrictive și derogatorii de la dreptul comun a fost de a împiedica procesele îndoeelnice pentru anularea unor acte, pe motiv de smintire de m'nte, atunci când persoana de la care emană actele, fiind încetată din viață, proba acelei stări ar fi dificilă și adesea ori chiar imposibil de făcut ; — că aceasta fiind rațunea legii, urmează că ea are a se aplica, fără nici o distincțiune, atât actelor cu titlu oneros, cât și celor cu titlu gratuit. — căci oricare ar fi caracterul acestor acte, se întâmpină aceiași dificultate pentru constatarea stărei mintale a autorului lor după încetarea sa din viață ;

Că soluțiunea contrarie admisă în general sub codul francez și după care disp. art. 449 c. civ. ar privi numai actele cu titlu generos, se întemeiază pe discuțiunea, care a avut loc în Consiliul de Stat cu privire la art. 901 c. civ. francez — eliminat de le-

giuitorul nostru, — și cu care ocaziune s'a suprimat partea a doua din proiectul acestui articol, care prevedea, că donațiunile între vii și testamentele nu vor putea fi anulate pentru demență, decât în cazurile și modul prescris de art. 504 c. civ. fr. sau 449 c. civ. român ; așa, că față cu această suprimare, — care vădea intențiunea legiuitorului francez de a nu aplica art. 504 c. civ. fr. sau art. 449 c. civ. român și actelor cu titlu gratuit ; — rămânând numai prima parte a art. 901 c. civ. fr., care prevedea, că spre a face o donațiune sau un testament trebuie a fi sănătos la minte, de aci se deduce acolo că, după încetarea din viață a unei persoane moștenitorii săi vor putea cere anularea unor astfel de acte pentru sminteală și face dovada acestei stări, conform dreptului comun ;

Că din moment însă ce art. 901 din codul Napoleon nu a fost reprodus în codul nostru, urmează, că la noi disp. art. 449 c. civ. prin generalitatea sa și identitatea de motive este aplicabilă și actelor cu titlu gratuit ; — că deci, anularea unor asemenea acte, — după moartea autorului lor, — nu se poate cere decât tot numai în cele două cazuri anume prevăzute acolo ; adică când s'a obținut sau provocat interdicțiunea persoanei, a cărei sminteală se invoacă — ceeace presupune o stare obișnuită de demență — sau când dovada acestei stări rezultă chiar din cuprinderea actului ce se atacă ;

Că, deci Tribunalul constatând că în specie nu se stabilește de recurent condițiunile prevăzute în art. 449 c. civ., — pentru ca pe baza lor să poată cere anularea testamentului, cu drept cuvânt i-a respins ca inadmisibilă cererea de a i se admite proba testimonială sus menționată, că procedând astfel a făcut o justă aplicațiune a acestui text de lege ;

Că deci primul motiv de recurs e neîntemeiat.

Având în vedere motivul II de recurs astfel formulat :

„Exces de putere, greșită interpretare a art. 517 și 518 c. civ. săvârșeste Tribunalul când respinge cererea mea de a-mi „da în deplină proprietate imobilele din acțiune, rezervându-i „pârâtei numai dreptul de uzufruct, după cum reese din însăși „actul de ultimă voință al def. Sprânceană, luat în complexul lui“ ca soția mea să stăpânească următoarele imobilele. „de aci însă nu rezultă că i-a conferit deplina proprietate, ci „numai dreptul de uzufruct așa că neținând seamă de aceste „considerațiuni a violat dispozițiile art. 517 și 518 c. civ.“.

Având în vedere că Trib. judecând cauza în fond și constatând că intimata stăpânește locurile din litigiu pe baza unui testamen și că nu se face dovada că acest testament n'ar fi conform legii, a respins ca nefondate apelul și acțiunea recurentului pe motiv că acest testament formează, conform art. 644 c. civ., titlul legal de proprietate al intimitei și că poate fi opus cu succes recurentului.

Având în vedere că recurentul pretinde, prin motivul II de recurs, că Tribunalul judecând astfel, ar fi comis exces de putere și greșită interpretare a art. 517 și 518 c. civ. ;

Considerând că instanța de fond constatând că intimata stăpânește locurile de litigiu pe baza unui testament și că nu i s'a făcut dovada de recurent, că acest testament n'ar fi făcut cu paza formelor legale, cu drept cuvânt a respins acțiunea de față, pe motiv că, conform art. 644 c. civ. acest testament formează titlul legal de proprietate al intimitei ; că procedând astfel instanța a făcut o justă aplicațiune a art. 644 c. civ., fără a fi violat art. 517 și 518 c. civ., care nu au nici o legătură cu chestiunea de

drept discutată de instanța de fond și nici constatările făcute, în specie, pe baza sus menționatului testament, în mod suveran de către aceeași instanță de fond.

Că deci și acest motiv de recurs fiind neîntemeiat recursul cată a fi respins. Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

NOTĂ. — Toți autorii francezi, afară de Maleville și Delvincourt, aplică art. 504 din codul fr. (449 C. civ. rom.) numai contractelor cu titlu oneros, nu însă și acelor cu titlu gratuit (donațiuni și testamente), întemeindu-se pe art. 901 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, și mai cu seamă pe împrejurarea că codul civil n'a reprodus proiectul primitiv, care aplică art. 449 nu numai la actele cu titlu oneros, dar și la cele cu titlu gratuit. (Vezi numeroasele autorități citate în tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 71, nota 2 și în tom. IV, partea I-a, pag. 52, nota 3, la care trebuie să adăugăm Planiol, I, 2077 și III, 2875; Colin et Capitant, I, pag. 569 și III, pag. 526) etc.

Ce trebuie să decidem în legislația noastră? Deși chestiunea este controversată, totuși art. 449 din codul civil este, în genere, aplicat donațiilor și testamentelor atât de jurisprudență, cât și de puțină doctrină ce avem. (Vezi tom. III, partea I-a, a citatelor comentarii, pag. 71, nota 3) și Curtea noastră de Casație consacră astăzi aceiași soluție prin decizia de mai sus.

Acest sistem este însă, după părerea noastră, cu desăvârșire inadmisibil. În adevăr, prin eliminarea art. 901 fr. din codul nostru nu s'a făcut nici o schimbare în legislația noastră, și principiul admis de acest text există și la noi, cu toate că el ne lipsește, căci ar fi absurd ca cineva să poată dispune de averea sa cu titlu gratuit, atunci când n'ar avea întregimea minții sale. Inexistența donației sau testamentului, făcută de o persoană într'un moment de alienațiune mintală rezultă deci din principiile generale, și mai cu seamă din art. 948 din codul civil, care cere pentru validitatea tuturor actelor, în genere, consimțământul emanat de la o minte sănătoasă. Eliminarea art. 901 din codul francez n'are deci nici o însemnătate, și legiuitorul român a omis de a traduce acest text, pentru că l'a găsit de prisos.

„Nu există nici un contract, nici un alt act al vieții civile, zice Marcadé (III, art. 901, No. 485 pag. 392), pentru validitatea căruia sănătatea minții să nu fie cerută; o vânzare, ca și o căsătorie, o constituire de ipotecă ca și recunoașterea unui copil natural, ar fi neapărat declarate nule, dacă ar emana dela un smintit. Ce însemnează deci art. 901, și la ce să mai spue că omul trebuie să aibă rațiunea sa, pentru a putea dispune cu titlu gratuit?”

2) Vezi în tratatul nostru în limba franceză, pag. 197 urm., 433, 498 urm. etc. și alte modificări făcute de legiuitorul nostru, tot după observațiile lui Marcadé.

Marcadé este deci, și de astă dată, autorul care a provocat eliminarea art. 901 fr. din codul nostru (1).

Încă odată, eliminarea acestui text nu ne conduce la nici un rezultat, pentru că ceea ce el spune se înțelege dela sine.

Odată ce recunoaștem că lipsa din codul nostru a art. 901 fr. n'are nici o însemnătate, trebuie să recunoaștem că art. 449 din codul civil nu se aplică donațiilor și testamentelor făcute de defunct. În adevăr, interdicția unei persoane nu poate fi cerută, decât atunci când smintirea constituie o stare obișnuită a bolnavului, iar nu numai atunci când este accidentală sau trecătoare (argument din art. 453 C. civil); pe când alienațiunea mintală, chiar întâmpătoare de ar fi, oprește pe om de a dispune de averea sa. Or, iată ce s'ar putea întâmpla: Moștenitorii ar cere anularea unui testament sau unei donațiuni, pentru motivul că autorul lor n'ar fi avut mintea sănătoasă, și acțiunea lor ar fi respinsă pentru că ei n'ar fi provocat interdicția, pe care, după lege, nu erau în drept s'o provoace. Mai mult încă s'ar putea întâmpla ca testatorul sau dăruitorul să piardă uzul rațiunii tocmai în ultimele momente ale vieții sale; și, în asemenea caz, nu s'ar putea face o culpă moștenitorului că n'a provocat interdicția autorului său, atunci când el n'a avut timpul material de a recurge la această măsură extremă. Iată pentru ce credem că art. 449 nu se aplică donațiilor și testamentelor. (Vezi în acest d'm urmă sens Alex. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 35 și *Scrieri juridice*, I, p. 146; St. Scriban, *Curierul Judiciar* din 1907, No. 34, etc.). Mai vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 50, pag. 405; *Curierul Judiciar* din 1901, No. 63, pag. 523 și din 1903, No. 25, pag. 207, etc.

Dar din toate deciziile cea mai importantă asupra acestui punct este aceea a Curții din Craiova S. I-a, din 10 Octombrie 1919, redactată cu multă îngrijire de d. consilier Dartanian Niculescu, pe care am publicat-o și adnotat-o în *Tribuna juridică* din 19 Decembrie 1920, partea II-a, pag. 161 urm. Vom reproduce aci numai câteva considerente din această importantă decizie:

* * *

„Având în vedere că dispoziția art. 449 din codul civil constituie o derogare dela dreptul comun, căci dacă ar fi să se aplice principiile generale, actele făcute de un smintit ar putea fi atacate, după moartea sa, de către moștenitorii săi, sub condiția de a se dovedi starea de amintire în momentul confecționării actului; că, oricare ar fi motivele ce au determinat pe legiuitor a admite această derogare, fie că legea a voit să pedepsească neglijența acelor cari ar fi putut provoca interdicția și n'au făcut-o, fie că a voit să împuțineze procesele de asemenea natură, mai ales atunci când autorul actului nu mai există, spre a fi interogată, ori a da a lămuriri judecătorilor asupra cauzelor ce le-au determinat a contracta; fie, și aceasta este mai probabil de a nu se permite moștenitorilor să ridice contestații prin care să se aducă vreo atingere memoriei autorilor acestor acte (Baudry, Laurent, Alexandresco, etc.).

Oricare ar fi însă motivele acestui text excepțional, jurisprudența și doctrina franceză sunt aproape unanime spre a de-

cide, cu toată generalitatea termenelor art. 449 C. civil (504 C. civ. fr.), că trebuie să se facă următoarele distincții: textul menționat nu se aplică la faptele *in mittendo*, care presupun o simplă infracțiune din partea defunctului, de exemplu: la stângerea de drepturi care rezultă din prescripție; nici la hotărârile judecătorești, ele fiind privitoare numai la actele active și voluntare ale defunctului, nu însă și la cele săvârșite de autoritățile, la care el n'a figurat de cât în mod pasiv, fără a-și putut manifesta consimțământul, etc. (Alexandresco, tom. III, partea I-a, pag. 73, 74).

Având în vedere că legislația franceză de la care s'a împrumutat codul nostru civil, admitând că dispoziția art. 449 C. civil (504 C. fr.), nu s'ar aplica la donațiuni și testamente, se întemeiază pe art. 901 din codul fr., care zice că: „pentru a face o donațiune sau un testament, trebuie a fi sănătos la minte”. Or, în dreptul nostru, eliminându-se acest text, de aici s'a născut chestiunea de a se ști dacă citatul art. 449 se aplică la orice fel de acte, sau numai la actele cu titlu oneros; Că din lucrările Consiliului de Stat francez rezultă neîndoios că art. 504 din codul francez (449 C. român) nu se aplică la donațiuni și testamente, întrucât din proiectul prezentat acestui Consiliu, s'a suprimat paragr. II al art. 901, care prevedea că aceste acte nu pot fi atacate pentru cauză de smintire de minte, decât în cazurile prevăzute de art. 504 C. civil (449 C. civ. rom.), și că art. 504 menționat nu trebuie să fie considerat ca o regulă absolută, de la care judecătorii să nu se poată depărta de câteori, va fi vorba de donațiuni și testamente (Locré, tom. II); așa că art. 449 din codul civil român (504 C. civ. fr.) nu poate să aibă în legislația noastră, un alt înțeles decât acela pe care i-l dă legiuitorul francez, rămânând absolut fără utilitate a se mai repeta, la titlul donațiunilor și testamentelor, principiile necontestate că capacitatea este regula generală, iar incapacitatea o excepție; de unde rezultă că, în codul nostru, eliminarea art. 901 din codul civil fr., precum și aceea art. 902 din acelaș cod n'a adus absolut nicio schimbare. Principiul admis de aceste două texte există deci și la noi, cu toată lipsa textelor menționate din codul nostru; căci ar fi de neînțeles ca cineva să poată dispune de averea sa prin donațiuni sau testamente, atunci când n'ar avea întregimea minții sale. Eliminarea din codul nostru a art. 901 francez nu se poate explica decât prin graba și timpul scurt, pus de redactorii codului nostru civil în a frăduce și întocmi acest cod, precum și prin lipsa de unificare și coordonare a teoriei. Această eliminare mai poate fi datorită și criticelor aduse în Franța de unii jurisconsulți, între care și Marcadé, fiind știut că multe din schimbările codului nostru se datoresc observațiilor acestui autor;

Că suprimarea acestui text a fost făcută de legiuitor ca fiind inutil mai rezultă și din faptul că altfel ar trebui să considerăm donațiunile și testamentele făcute de un om nesănătos la minte, dar în contra căruia nu s'a făcut o cerere de interdicție, ca valabile, ceea ce legea n'a putut înțelege și ceea ce ar fi contrar tuturor principiilor admise de art. 434, 856, 949 C. civil, etc.

În adevăr, art. 434 din codul civil declară că, la vârsta de 21 de ani, omul este capabil de a face toate actele privitoare la viața civilă, iar art. 856 din acelaș cod stabilește principiul că orice persoană capabilă poate testă, dacă nu este oprită de lege. Or, a se zice că actele unei persoane smintite nu mai pot fi atacate în nulitate, după moartea sa, dacă nu s'a cerut interdicția, este a confunda incapacitatea cu lipsa de consimțământ.

Actele unei persoane interzise sunt nule, conform art. 448 C. civil, pe când acele ale unui nebun, care n'a fost încă interzis, sunt numai anulabile, ca fiind lipsite de consimțământ, conform principiilor generale.

Nulitatea sau inexistența donațiunei ori testamentului, făcute de o persoană într'un moment de alienațiune mintală rezultă din principiile generale ale dreptului, și mai cu samă din art. 948 C. civil care, pentru validitatea tuturor convențiunilor, în genere, cere consimțământul dat de o minte sănătoasă.

Interdicția unei persoane nu poate fi cerută decât atunci când smintirea constituie o stare obișnuită a bolnavului, iar nu și atunci când este accidentală ori trecătoare; pe când nebunia, chiar întâmplătoare, oprește pe om de a dispune de averea sa. (Aci redactorul acestei decizii reproduce un pasaj întreg din tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 73, zicând că cele spuse de noi curmă orice discuție în această privință).

Considerând că chiar dacă am admite că art. 449 din codul civil cuprinde o dispoziție generală, aplicabilă tuturor actelor în genere, totuși această dispoziție nu s'ar aplica decât în ipoteza când lipsa de consimțământ pentru care se atacă actul provine dintr'o nebunie obișnuită, iar nu și atunci când ea este accidentală, când smintitul are momente lucide; căci art. 449 cuprinzând cuvintele: „decât în caz de interdicție pronunțată”, presupune o stare permanentă și obișnuită de incapacitate, și acest text nu poate fi înțeles decât în legătură cu art. 448, după care urmează, și care dispune că actele făcute în urma declarării stărei de interdicție, sunt fără ființă; așa că testamentul unui smintit este după acest text, inexistent; pe când testamentul unui smintit neinterzis este numai anulabil, chiar dacă nu s'a făcut cerere de interdicție, de câteori se va stabili că, în momentul confecționării sale, autorul testamentului n'ar fi avut judecata sa deplină; și numai astfel se exprima eliminarea din codul nostru a art. 503 francez, care prevede că actele anterioare interdicției vor putea fi anulate, dacă cauza interdicției era notorie la epoca facerii actului. Legiuitorul nostru a eliminat și acest text, întrucât actele anterioare interdicției cad sub regula dreptului comun, adică a art. 948 C. civil.

De altfel, actele făcute de un interzis, chiar în cazul art. 448 C. civil, nu sunt fără ființă, întrucât, în speță, este vorba de o nulitate relativă, ca și pentru actele făcute de minori, și trebuie să ceară anularea lor; așa că din aceste considerații rezultă că moștenitorii sunt în drept a ataca testamentul sau donațiunea autorului lor, chiar dacă smintirea nu rezultă *ex ipsomet actii*, ori dacă interdicția autorului lor n'a fost admisă sau cerută și, ca atare, proba prin care ei tind a dovedi faptele de smintire este admisibilă, etc.

* * *

Am reprodus anume aceste frumoase considerente ale Curței din Craiova, pentru că ele arată, mai bine decât am putea face noi înșine, cât de netemeinică este, în drept, soluția pe care o admite Curtea de Casație și jurisprudența noastră în genere.

Așa dar, rămâne bine stabilit că, cu toate că un lăruitor sau un testator ar fi încetat din viață, fără ca interdicția lui să fi fost pronunțată sau măcar provocată, și fără ca smintirea să rezulte din însuș cuprinsul actului, totuși liberalitatea va putea fi atacată pentru cauză de smintire, căci art. 449 dela titlul interdicției nu se referă decât la actele ordinare ale vieții civile, și este străin de materia actelor cu titlu gratuit, care vor putea fi atacate conform dreptului comun, de câte ori autorul lor a fost lipsit de rațiune.

Acestea ni s'au părut în totdeauna adevăratele principii, și avem ferma convingere că Curtea de Casație se va reîntoarce cu timpul la ele. Lucrul, de altfel, nu este fără precedent în jurisprudența noastră.

După multe rătăcirii, adevăratele principii au triumfat. Avem deci speranță în viitor.

Iași.

D. ALEXANDRESCO

TRIBUNALUL GORJ, SECȚIUNEA II

Audiența dela 7 Decembrie 1923

Președinția d-lui M. FOIȘOREANU, Președinte

N. G. Popescu cu Smaranda G. Popescu și alții

Jurnal No. 8875

Donațiune între soți. — Deghizată sub forma unui contract cu titlu oneros. — Nulitate. — Caracterul acestei nulități. — Simulațiune. — Dacă este admisibilă proba cu martori? — Art. 937, 939, 940 și 1203 cod. civ.

1. O donațiune între soți, deghizată sub forma unui contract cu titlu oneros, în speță, a unui contract de vânzare, este nulă, potrivit art. 940 cod. civ.

Acest articol sancționează nu numai dispozițiunile cuprinse în art. 939, dar și cele cuprinse în art. 937 alin. 1.

2. Caracterul acestei nulități este de ordine publică, ea se poate invoca nu numai de moștenitorii rezervatari, dar și de donatorul în viață, când constituie o fraudă la lege.

3. În principiu, părțile contractante nu pot dovedi simulațiunea unui act între ele decât prin dovadă scrisă; însă când consimțământul uneia din părți a fost rezultatul unui concert fraudulos, în scop de a eluda legea, dovada se poate face prin martori și chiar prezumțiuni.

S'au prezentat: reclamantul, prin d-nii avocați Gr. N. Iunian, Alex. Mihuleț, Gh. Stolojanu Numa Frumusanu, Ion Mihail Gele, Mihail Slăvescu, N. Argeanu, C. Bumbulescu; pârâta, prin d-nii avocați I. I. Căprescu și Nika Petrescu.

Tribunalul,

Asupra acțiunei civile de față, prin care Nicolae Gh. Popescu din Tg. Jiu, cu petițiunea înreg. la No. 1274 din 1923 și repartizată la această secție, cheamă în Judecată pe D-na Smaranda Nic. Gh. Popescu domiciliată în Tg. Jiu și pe Eleonora și Mihail Mitrescu ambii domiciliați în comuna Titu Jud. Dâmbovița, spre a se constata și hotărî că cumpărarea făcută prin actul de vânzare autenticat de Trib. Gorj sub No. 752 din 1921 și transcris sub No. 3884/1921, intervenit între soții Mitrescu ca vânzători și Smaranda Nic. Gh. Popescu pârâta de astăzi ca cumpărătoare, este făcută cu banii săi, că reclamantul a numărat prețul înțelegând prin această să facă o donațiune deghizată acestei pârâte și ca consecință, pe temeiul dispoz. art. 940 cod. civil să se declare nulă și inexistentă această donațiune făcută sub forma unui contract oneros;

Având în vedere că reclamantul în urma desbaterilor avute în cauză în ședința dela 20 Iunie 1923 cu petițiunea reg. la No. 8804/1923, a introdus un supliment de acțiune în care arată că înțelege prin acest supliment de acțiune să se prevaleze și de drepturile ce-i conferă legea prin dispozițiunile art. 937 cod. civil; iar în cazul când Tribunalul ar socoti, că ceea ce a dăruit soției sale, căci pârâta de astăzi îi este soție, ar fi prețul cu care s'au cumpărat casele, atunci să-i se plătească suma de 300 000 lei, care reprezintă: 240 000 lei sumă ce a numărat vânzătorilor, iar restul cheltuielile ocazionate cu facerea actului la cumpărarea caselor și dobânda la această sumă.

Având în vedere că din actele state la dosarul cauzei și din desbaterile orale consemnate în încheerile cu No. 6734, 7769, 8193 și 8860/1923, în fapt se constată următoarele:

La 27 August 1921, în Tg. Jiu, ia naștere un contract de vânzare intervenit între Eleonora și Mihail Mitrescu de o parte ca vânzători și D-na Smaranda Nic. Popescu căsătorită cu reclamantul de astăzi de altă parte ca cumpărătoare. — Obiectul acestei vân-

zări și prețul este tocmai ceea ce a dat naștere procesului de față;

Intre timp fie din cauza diferenței de vârste fie din alte împrejurări, survenind neînțelegeri între soții Smaranda și Nic. Gh. Popescu, fiecare în parte au intențat acțiune de despărțenie, formând dosarele No. 107 și 108/1923 pendinte înaintea acestei secțiuni;

Acestea sunt de o camdată faptele și împrejurările acțiunei de față;

Având în vedere că reclamantul în susținerile făcute prin apărătorii săi, au arătat că-și întemeiază acțiunile pe disp. art. 940 și 937 codul civil și în sprijinul ei cere ca tribunalul să-i admită proba cu martori spre a face dovada faptelor și împrejurărilor cari au dat naștere donațiunei deghizate;

Având în vedere dispozițiunile art. 937—940 cod. civil după care se reglementează donațiunile făcute între soți în timpul căsătoriei, din care se constată că în principiu sunt revocabile pentru unele părți și nule pentru altele;

Având în vedere că legiuitorul, prin dispozițiile de mai sus a derogat cu totul dela principiile materiei despre donațiuni între vii și despre testamente;

În primul rând a asimilat donațiunile între soți în privința efectelor sale cu testamentul, fiind revocabile contra dispozițiunilor din art. 801 cod. civ. relativ la donațiuni;

A asimilat efectele donațiunei față de soție întocmai cu dispozițiunile în favoarea unui incapabil, art. 812 cod. civil.

A introdus dispozițiunile art. 939 cod. civil care are de scop o rotirea drepturilor de succesiune ale copiilor născuți dintr-o căsătorie anterioară, în contra liberalităților părintelui care, prin a doua căsătorie a contractat o altă afecțiune;

A oprit revocabilitatea liberalităților pentru survenire de copii în contra dispozițiunilor art. 829 cod. civ. cum și aceea pentru ingratitudine, art. 835 cod. civ. în contra dispozițiunilor art. 831 cod. civil;

A dispus ca minorele mai mic de 16 ani cu ocaziunea căsătoriei sale să poată prin contractul de căsătorie, cu consimțământul și asistența celor a căror autorizare este cerută pentru căsătorie, să facă orice fel pe de donațiune va voi, care de altfel nu ar fi putut în nici-un alt caz s'o facă, art. 806 cod. civil;

A oprit orice fel de liberalitate mutuală în timpul căsătoriei printr'unul și acelaș act, pe baza dispozițiunilor art. 938 și 857 cod. civ., dar le-a permis în favoarea căsătoriei, art. 936 cod. civ.

Originea acestor dispozițiuni se găsește în dreptul francez, unde cea mai mare parte a cutumelor oprea orice fel de liberalități între soți, pentru că se spunea că în timpul căsătoriei, amicitia trebuie să se întretină și să se conserve prin onoare și prin cugetul inimii, iar nu prin daruri; iar mai târziu bazați pe liberalitatea naturală, care permite proprietarului de a dispune de bunurile sale cum va voi, cum și pe considerațiunea că din cauza afecțiunei dintre soți, nu poate fi expresiunea unei libere voințe, legiuitorul a prevăzut posibilitatea unor asemenea donațiuni în timpul căsătoriei, însă le-a supus revocabilității.

Iată pentru ce art. 1096 cod. civ. francez și 937 cod. civ. român dispune că donațiunile făcute în timpul maritajului sunt totdeauna revocabile (*Bigot-Preameneu. Exposé de motifs; Laurent* vol. 15 pag. 349, No. 313).

Având în vedere că art. 940 cod. civ. cuprinde două dispozițiuni:

Prima: Soții nu pot să-și dăruiască indirect mai mult decât s'a arătat mai sus;

Secunda: Orice donațiune deghizată sau făcută unei persoane interpuse este nulă.

Acest text (1099 cod. civ. francez), spune Mourlon în vol. II, pag. 530, No. 1021, nu este destul de clar, sunt două feluri de păreri în a-l interpreta;

Prima interpretare: Acest articol conține două alin. perfect distincte, și ca consecință două reguli diferite și independente una de alta.

În primul alineat se vorbește de donațiunile indirecte, declarându-le valabile, dar reductibile când exced cotitatea disponibilă;

În al doilea alineat, vorbește de donațiunile deghizate sau făcute prin persoane interpuse, declarându-le nule gentru tot, fie că depășesc, fie că nu depășesc cotitatea disponibilă. (În acest sens, *Laurent*, vol. 15, pag. 453, No. 404 și *Alexandresco*, vol. IV, partea I, pag. 769).

Această diferență este foarte rațională.

Donațiunile indirecte nu se ascund, ele se fac la lumina zilei;

Nu tot așa este cu cele cari se ascund sub forma mincinoasă a unui contract cu titlu oneros, sau cari se adresează unui complice;

Ele sunt suspecte și mai întotdeauna rezultatul unei captațiuni sau sugestii;

A doua interpretare: Acest articol conține în adevăr două alineate, dar departe de a fi independente unul de altul, secundul nu este decât complectarea celui întâi. Unul pune un principiu, celălalt desvultă și îi dă sancțiune;

Astfel fiind, donațiunile indirecte reductibile și cele deghizate nule, rămân a se vedea ce fel de nulitate este aceasta și cine o poate invoca;

În doctrina și jurisprudența franceză s'au născut discuțiuni importante cari au avut repercursiune și asupra noastră;

În *Dalloz*, Codes annotés civil, vol. I, pag. 940, se găsesc enumerate trei sisteme de nulități:

În primul sistem: Donațiunile deghizate sau prin persoane interpuse nu sunt nule pentru tot, sunt nule numai pentru ce excede cotitatea disponibilă. Sistemul reductibilității la cotitatea disponibilă, bazat pe interpretarea că dispozițiunile art. 940 nu a vrut să facă vreoosebire între donațiunile indirecte și cele deghizate, ambele fiind reductibile (*Dalloz J. G.*, t. 16, pg. 323, No. 938, C. de Toulouse din 21 Mai 1829).

Al doilea sistem: Liberalitățile făcute contra dispozițiunilor art. 940 cod. civ., fie prin persoane interpuse, fie sub forma unui contract oneros și care excede cotitatea disponibilă, sunt radical nule. În acest sens *Aubry et Rau*, Cours de droit civil fr., vol. XI, pag. 158, § 690, ediția 1919; idem *Dalloz* périodique 45. 2. 115—116; idem *Dalloz J. G.*, t. 16, p. 326, No. 945.

Al treilea sistem: Sunt nule chiar când nu exced cotitatea disponibilă. *Dalloz J. G.*, vol. 16, ng. 324. No. 942; *Alexandresco*, vol. IV, partea I, pag. 769; *Baudry-Lacantinerie*, vol. II, Des donations entre vifs et des testaments, No. 4103, pag. 917.

Cine poate cere nulitatea donațiunilor deghizate sau prin persoane interpuse?

Și asupra acestei chestiuni, atât în docrină cât și în jurisprudența franceză, cum de asemenea și la noi s'a ivit iarăș păreri.

După un sistem, acțiunea nu poate fi intentată decât de persoanele în folosul cărora ea a fost creiată, de moștenitorii rezervatari, de copii din prima căsătorie. În acest sens *Laurent*, vol. 15, pag. 466, No. 414; *Planio*l, vol. III, pag. 835, No. 3257, ediția 5-a, unde citează o decizie a Casației din 22 Iunie 1874; *Dalloz J. G.*, anul 1855, partea I, pag. 195, nota 1; *Curierul Judiciar* 1903, pag. 340, decizia Curții de apel Iași din 31 Ianuarie 1903; *Curierul Judiciar* 1904, pag. 685, decizia

Curței de Casație s. II din 1 Ianuarie 1904; idem Elemente de drept civil, de *M. Cantacuzino*, vol. I, p. 398.

După alt sistem, mai juridic, zice D-l Alexandresco, în vol. IV pagina 771, partea I-iu, i se recunoaște dreptul de a cere nulitatea, nu numai moștenitorilor rezervatari, dar și moștenitorilor nerezervatari, chiar și însuși donatorului;

Acest sistem preconizat de ilustrul nostru profesor D. Alexandresco, a fost întărit prin decizia No. 609 din 1915 a Inaltei Curți de Casație și Justiție s-I-iu publicată în *Curierul Judiciar* No. 1 din 1 Ianuarie 1916 idem *Curier Judiciar* 1908 pagina 565 decizia Casației s-I-iu No. 272 din 20 Iunie 1908, idem *Planio*l volumul III ediția 5-a pagina 835 No. 3258 partea I-iu, idem *Dalloz* 1905. 2. 273, idem *Sirey* vol. I, pagina 701 nota 15;

În adevăr, spune D-l Alexandresco în adnotarea menționatei decizii, de câte ori donațiunea este anulabilă pentru un viciu de formă sau din cauza unor considerații de ordine publică, precum este în speță, nulitatea poate fi propusă de oricine are interes.

Având în vedere că reclamantul în suplimentul său de acțiune menținându-și în totul temeiurile de drept din prima cerere" adaogă că înțelege să se folosească și de dispozițiunile art. 937 cod. civ.

Că, dar, urmează a se examina, dacă dispozițiunile art. 940 și 937 cod. civil se pot concilia.

Considerând că deși s'ar părea că dispozițiunile art. 940 cod. civ. tratează despre acțiunea în nulitate, iar dispozițiunile art. 937 tratează despre acțiunea în revocațiune, din examinarea amănunțită a acestor texte de lege, cum și din modul cum sunt aranjate sub Capitolul dispozițiunilor dintre soți făcute în contractul de căsătorie sau în timpul căsătoriei, legiuitorul nu a înțeles cătuș de puțin ca din două texte din lege să apară două feluri de sancțiuni, totuși, în doctrina franceză se discută această chestiune.

Sunt autori cari arată că dispozițiunile art. 940 cod. civ. sancționează numai dispozițiunile art. 939. — În acest sens *Planio*l vol. III pag. 823 ediția 1910 No. 3224 la sfârșit;

Alții ca *Baudry Lacantinerie* în vol. II No. 4114 pag. 922, *Des Donations entre vifs et des testaments*, spune: Este incontestabil că acest articol 1099 cod. civ. francez corespunzător art. 940 cod. civ. român, servește de sancțiune la art. 939 cod civil român, care precede imediat, dar el mai servește pe lângă aceasta de sancțiune și art. 937 codul civil.

În sensul acesta zice citatul autor, este întreaga Jurisprudență și aproape toți autorii. — Ca argument în susținerea teoriei sale arată că în dispozițiunile art. 940 aliniat I-iu în partea sa finală se termină cu cuvintele: «de cât s'a arătat mai sus». — Legiuitorul nu s'ar fi servit de această expresie, dacă el prevedea sancțiunea numai pentru dispozițiile art. 939, căci în acest caz ar fi putut spune: «După cum s'a arătat la articolul precedent». — În acest sens *Demolombe* vol. VI No. 607, *Fuzier-Herman*, vol. II pag. 948 nota I-iu nota II-a și *Planio*l vol III pagina 823 sub No. 3224 unde citează o mulțime de decizii ale Curței de Casație din Franța;

Că, dar, din toate acestea se poate constata că legiuitorul a înțeles ca prin dispozițiunile art. 940 să sancționeze nu numai dispozițiunile art. 939, dar și pe cele din art. 937 codul civil.

Având în vedere că dispozițiunile art. 940 conține în sine o acțiune în nulitate, rămâne a se vedea dacă această nulitate este sau nu de ordine publică;

Laurent în vol. 15 No. 414 pag. 466 spune că acțiunea în nulitate este de ordine publică, atunci când toate părțile interesate poate să o intenteze, iar când nu este de ordine publică, acțiunea nu poate fi intentată, decât

de partea în interesul căreia legea declară actul nul. Acesta este principiul.

Demolombe în vol. XXIII pag. 968 No. 615 susține că scopul acțiunii în nulitate este de a preveni printr-o acțiune energică pericolul considerabil care poate rezulta din o donațiune deghizată. În acest sens opiniază și d-l Alexandresco în vol. IV, partea I a pag. 772, Fuzier-Herman vol. II, pag. 948 No. 3 și pagina 950 No. 46, Bonnet vol. III, No. 1104, Planiol vol. III, pagina 835 No. 3258 partea I-a.

Considerând că atunci când unul din soți dăruiește în timpul căsătoriei celuilalt soț și printr'un act scris renunță la facultatea de revocare, pe care legea i-o acordă, o asemenea renunțare este nulă, pentru că, contravine unor dispozițiuni categorice ale legii, oare această nulitate, nu-și are fundamentul juridic bazat pe ordinea publică?

Cu atât mai mult ordinea publică este în joc, atunci când soțul eludând actul scris, pe o cale piezișă, dăruiește celuilalt soț, în contra dispozițiunilor legii;

Este adevărat că în principiu, părțile contractante nu pot dovedi simulațiunea unui act prin martori și prezumțiuni, deoarece cu ocazia confecționării actului, partea putea foarte bine să-și procure o dovadă scrisă în contra acelei simulațiuni, totuși când consimțământul uneia din părți a fost rezultatul unui concert fraudulos în scop de a eluda legea, dovada acestuia se poate face prin proba cu martori și chiar prin prezumțiuni admise de dispozițiunile art. 1203 cod. civil;

Că dar, donațiunile deghizate și prin persoane interpușe, prezentând mari dificultăți de probă, fiindcă constituie o fraudă la lege, ele se pot dovedi prin orice mijloc legal de probă. (Vezi în acest sens Baudry-Lacantinerie vol. II, pag. 916 No. 4102, idem Ciorapciu vol. I, pag. 715 No. 292, idem Curtea de Casație s. I, decizia No. 192 din 24 Septembrie 1919, publicată în Jurisprudența Română No. 31, 32 din 9 Noembrie 1919 pag. 815, care admite acest fel de a vedea, dovadă pe care o poate face chiar partea contractantă;

Așa dar proba cu martori invocată, găsindu-se admisibilă, urmează a se încuviința.

Pentru aceste motive redactate de d-l Președinte Mihail Foișoreanu, Tribunalul

Decide :

Constata că dispozițiunile art. 940 cod. civ. sancționează nu numai disp. cuprinse în art. 939 c. civ. dar și cele cuprinse în dispozițiunile art. 937, alin. 1 cod. civ.

Că, nulitatea prevăzută de art. 940 cod. civ. fiind de ordine publică, ea poate fi invocată nu numai de moștenitorii rezervatari, dar și de donatorul în viață, intrucât constituie o fraudă la lege;

Că, în asemenea caz, acțiunea intentată de reclamantul N. Gh. Popescu devine în principiu admisibilă și, ca atare, dovada în susținerea ei se poate face cu orice mijloc de probă admis de lege;

Că, așa fiind, proba cu martori solicitată de reclamant pentru a face dovada faptelor și împrejurărilor trase din cele două presupuse raporturi juridice în care ar fi avut loc donațiunea deghizată ce se pretinde a se fi făcut soției părâte Smaranda N. Gh. Popescu, este admisibilă și, prin consecință, urmează a fi încuviințată, etc.

(ss) M. Foișoreanu, C. Colosescu, N. G. Bușilă.

NOTA. O donațiune între soți fiind făcută sub forma deghizată a unei vânzări, s'a pus cestiunea de a se ști dacă această deghizare constituie prin ea însăși și în toate cazurile, o cauză de nulitate a donațiunii intervenită între soți, prin derogare dela soluțiunea generalminte admisă în materie de liberalitate; în cazul unui răspuns afirmativ la această

primă cestiune, se pune a doua și anume care este caracterul nulității, — e vorba de o nulitate relativă sau absolută?

Din ambele puncte de vedere, hotărârea mai sus reproducă, motivată cu erudițiune, admite părerea extremă și decide în consecință că art. 940 alin. 2 cod. civ. care dispune că „orice donațiune deghizată sau făcută unei persoane interpușe este nulă”, sancționează și principiul revocabilității donațiunii între soți și că această sancțiune consistă într-o nulitate de ordine publică a donațiunii deghizate, care poate fi invocată de orice persoană interesată și prin urmare chiar de soțul donator.

În ce privește sfera de aplicațiune a sancțiunii stabilite de legiuitor în art. 940 alin. 2 Tribunalul admite că deși această dispozițiune urmează imediat după aceea în care legiuitorul hotărăște că „soții nu pot să-și dăruiască indirect mai mult decât s'a arătat mai sus”, formând două aliniate din unul și același articol, de aici însă nu urmează că sancțiunea din art. 940 alin. 2 ar fi relativă numai la cotitatea liberalității între soți atunci când soțul donator are copii dintr'o altă căsătorie; că din contra această sancțiune are un caracter general urmând a se aplica nu numai în cazul când soții recur la forma donațiunii deghizate pentru a nesocoti drepturile moștenitorilor rezervatari ai donatorului (art. 939) dar și atunci când vor să eludeze regula revocabilității donațiunilor între soți stabilită de art. 937.

Exactitatea acestei interpretări ni se pare foarte contestabilă.

În adevăr este un principiu elementar că nulitățile sunt de drept strict și prin urmare textul de lege care stabilește o nulitate nu e susceptibil de o interpretare extensivă. Or, art. 940 alin. 2 care prevede sancțiunea nulității este în strânsă legătură cu aliniatul 1 din același text și deci trebuie să dăm ambele dispozițiuni aceiași sferă de aplicațiune; ambele aliniate din art. 940 constituie sancțiunea prohibițiunii prevăzută de art. 939 care stabilește o cotitate disponibilă specială între soți atunci când soțul donator are copii dintr'o altă căsătorie.

Intențiunea legiuitorului astfel cum se desprinde în mod logic din combirațiunea ambelor articole este următoarea : stabilind prin art. 939, cotitatea disponibilă specială pe care o institue, legiuitorul a fost preocupat să asigure realizarea practică a dispozițiunii sale și a prevăzut diferitele mijloace pe care părțile interesate ar fi ispitite să le încerce pentru a eluda dispozițiunea prohibitivă consfințită prin art. 939; în consecință prin aliniatul 1 din art. 940 legiuitorul, punându-se în ipoteza unei liberalități indirecte, adică a unei liberalități rezultând dintr'un act care nu ascunde adevărata lui natură, nici persoana beneficiarului, o asimilează cu o liberalitate directă și deci o consideră valabilă, supusă numai la reducere în cazul când excede cotitatea disponibilă.

Din contră dacă donațiunea este ascunsă sub aparența unui contract cu titlu oneros sau dacă persoana beneficiarului este ascunsă sub paravanul unui interpus, liberalitatea va fi nulă.

Rezultă prin urmare că legiuitorul prin cele două aliniate succesive ale aceluiași articol n'a înțeles să reglementeze cestiuni deosebite și independente una de alta, ci aliniatul al doilea nu este decât complexarea celui dintâi, ambele aliniate fiind destinate să stabilească sancțiuni pentru cazul când o liberalitate între soți se face în mod indirect sau deghizat sau prin persoana interpusă; or, din aliniatul 1 al art. 940 reiese în mod neîndoelnic că legiuitorul n'a avut în vedere, atunci când a formulat acest articol, de-

cât liberalitățile excesive adică actele prin care soții și-ar dăruia, mai mult decât s'a arătat mai sus, cum se exprimă art. 940; ceea ce l'a preocupat pe legiuitor a fost liberalitatea care prin quantumul ei ar depăși limita cotității disponibile, astfel cum a fost stabilită de art. 939 singurul text la care se referă art. 940 fiindcă este singurul care fixează o limită. Dacă legiuitorul prin art. 940 ar fi înțeles să stabilească o sancțiune cu caracter general, aplicabil și la principiul revocabilității formulat de art. 937, desigur că ar fi întrebuințat alte expresiuni pentru a-și manifesta în mod neîndoelnic intențiunea sa.

Prin urmare a aplica art. 940 și ca sancțiune a articolului 937, înseamnă a lărgi sfera de aplicațiune a unui text care prin natura lui nu-i susceptibil de o interpretare extensivă.

Este adevărat că în dreptul francez se admite în genere că sancțiunea edictată de art. 940 alin. 2 c. civ. se aplică și în cazul unei liberalități excesive între soți când există copii comuni ambilor soți; deosebirea care trebuie admisă în această privință între dreptul francez și dreptul nostru se întemeiază pe o diferență de legislațiune. În adevăr legiuitorul nostru a suprimat dispoziția art. 1094 francez care stabilește o cotitate disponibilă specială între soți atunci când sunt copii comuni — lăsând această situațiune sub regimul dreptului comun; în consecință când prin art. 1099 edictează sancțiunea reductibilității pentru donațiunile indirecte și cea a nulității pentru liberalitățile deghizate, sau făcute prin persoană interpusă, se referă nu numai la ipoteza prevăzută de art. 1098 dar și la cea reglementată prin art. 1094 și de aceea legiuitorul francez prin art. 1099 vizează în mod general liberalitățile făcute „au delà de ce qui est permis *par les dispositions ci-dessus*”; legiuitorul nostru ținând seama de modificarea rezultând din suprimarea art. 1094, a schimbat redacțiunea textului art. 1099 francez, în sensul că soții nu pot să-și dăruiască mai mult decât s'a arătat mai sus”, adică în art. 939.

Faptul că legiuitorul nostru, spre deosebire de cel francez, aplică sancțiunea nulității la o liberalitate excesivă între soți, deghizată sau făcută prin persoană interpusă numai în cazul când e în joc rezerva copiilor din altă căsătorie, s'ar putea justifica prin considerațiunea că legiuitorul conformându-se tradiției dreptului roman și vechiului drept, a văzut cu ochi răi căsătoria a doua atunci când există copii rezultați din prima căsătorie, din cauza influenței pe care cel de al doilea soț ar putea exercita asupra soțului cu copii, în dauna acestora; teama și severitatea legiuitorului n'ar mai avea aceiași justificare când e vorba de copii comuni, față de care ambii soți au aceleași legături de afecțiune și aceleași obligațiuni.

Ceea ce rezultă prin urmare din art. 940 cod. civ. este preocuparea legiuitorului de a edicta măsuri de protecțiune în interesul moștenitorilor rezervatari în contra liberalităților excesive pe care soții și-ar face unul altuia, stabilind fie sancțiunea reducțiunii în caz de liberalitate directă sau indirectă, fie sancțiunea nulității în caz de liberalitate simulată; de îndată ce interesul rezervatarilor nu mai este în joc, aplicațiunea nulității edictată de alin. II din art. 940, nu numai că nu se justifică prin textul legii, dar nici n'are rațiune de a fi. În adevăr părerea care admite că nulitatea stabilită de art. 940 alin. 2, sancționează și principiul revocabilității donațiunilor între soți, nu conferă în realitate soțului donator nici un avantaj special; odată ce soțul donator va fi reușit să do-

vedească deghizarea sau interpoziția de persoane și să restabilească astfel adevăratul caracter al actului, va putea exercita dreptul de revocare ad nutum ce-i conținea legea, fără să mai aibă nevoie de a cere justiției anularea liberalității (1).

Dacă se admite că dispozițiunea stabilită de art. 940 alin II, nu este destinată să sancționeze principiul revocabilității donațiunii între soți, urmează că dreptul de revocare aparține în mod exclusiv numai soțului donator și deci nu poate fi exercitat nici de creditorii săi în conformitate cu art. 974 cod. civ., nici după moartea soțului donator de moștenitorii acestuia.

Din contra în sistemul care decide că orice donațiune între soți, deghizată sau făcută prin persoană interpusă este nulă chiar când nu excede limita cotității disponibile și nu e în joc interesul erezilor rezervatari, se admite că o asemenea donațiune din cauza formei în care e făcută, ar fi lovită de o nulitate de ordine publică care poate fi invocată de orice persoană interesată, deci nu numai de erezii rezervatari dar și de donatorul însuși sau de creditorii săi; în această părere prin urmare, donațiunea între soți care este numai revocabilă după cererea soțului donator, atunci când e făcută sub formă directă sau indirectă, devine nulă de o nulitate absolută, atunci când este făcută în mod deghizat sau prin persoană interpusă; se susține în această părere că revocabilitatea donațiunii între soți, fiind bazată pe considerațiuni de interes general, este de ordine publică și prin urmare orice act care tinde prin formă în care e făcut să dea un caracter de irevocabilitate donațiunii între soți, este lovit de o nulitate de ordine publică.

Ori în această părere se ajunge la rezultatul că dreptul de revocațiune pe care legiuitorul nostru îl consideră ca aparținând în mod exclusiv soțului donator, să poată fi exercitat de orice persoană interesată sub forma acțiunii în nulitate.

Or, nulitatea fiind destinată să asigure caracterul de revocabilitate, fiind sancțiunea dreptului de revocațiune, nu se concepe în mod logic cum ar putea fi exercitată de alte persoane decât acelea care sunt în drept să invoace revocabilitatea donațiunii. Este adevărat că principiul revocabilității donațiunii între soți este bazat pe considerațiuni de ordine publică, dar singura consecință logică și necesară care derivă din acest principiu este că ar trebui considerată nulă orice clauză prin care soțul donator ar renunța la dreptul de revocare sau ar restrânge în mod arbitrar exercițiul acestui drept; din faptul că regula revocabilității este de ordine publică, nu urmează că sancțiunea acestei regule să poată fi invocată de alte persoane decât acelea cărora legea le recunoaște dreptul de revocare.

Revocabilitatea donațiunii între soți fiind bazată pe considerațiuni de ordine publică, urmează că simulațiunea întrebuințată de părțile contractante pentru a eluda principiul revocabilității, constituind o contravențiune la regula de ordine publică poate fi dovedită chiar între părți prin martori sau presumpții conform dispoziției art. 1203 final cod. civ.

În rezumat soluțiunea admisă de tribunal care recunoaște soțului donator dreptul de a dovedi cu martori și presumpțiuni donațiunea deghizată făcută soției, se justifică independent de aplicațiunea art. 940 cod. civ., pentru considerațiunile mai sus expuse.

ALEX. CERBAN

1) În acest sens Laurent, vol. XV, No. 408, pag. 461-462; Planiol, III, No. 3224; Colin et Capitant, III, No. 826 și 749.

Comisiunea de Județeană de expropriere Tecuci

Audiența dela 22 Mai 1923

Preșențiența d-lui V. GH. IOAN, președinte

Casa Centrală a Cooperației și Împroprietăririi cu Alexandru Jurgea

Fișa provizorie ridicată în plan de direcția Cadastrului. — Neobligativitatea ei pentru Comisia de expropriere. — Eventuale schimbări a calificărilor terenului și a modificărilor întinderii moșilor supuse exproprierii cu ocazia transformării fișei în definitivă.

Aplicația Art. 6 din legea Agrară. — Modul de expropriere în cazul special al acestui articol. — Maximul suprafeței ce urmează a rămâne proprietarului după expropriere.

Cotele stabilite de legea agrară. — Intangibilitatea acestor cote prin aplicarea legii pășunilor comunale. — Art. 157 din legea agrară.

1. Fișa provizorie ridicată în plan de direcția cadastrului, de măsurătoarea moșilor expuse exproprierii, nu are forță obligatoare pentru Comisia de expropriere, în ceea ce privește constatarea diferitelor suprafețe; căci, pe stări de provizorate nu se pot naște drepturi, creatoare de prejudicii părților. În cazul de eventuale schimbări a calificărilor terenurilor și modificări a întinderilor, atunci când fișa unei noi controlări va îmbrăca caracterul de definitivă.

2. În aplicația art. 6 din legea agrară, în cazul unei comasări de moșii, făcute conform decretului lege No. 3697/1918, exproprierea deși se face pe proprietar iar nu pe proprietate, aceasta nu însemnează că asemenea moșii sunt scutite de expropriere, ci aplicându-se cota regională după situația juridică și de fapt în care se găsește moșia, ceea ce rămâne comasat proprietarului să nu treacă de maximum suprafeței fixat de art. 6 din lege.

3. Cotele stabilite de legea agrară sunt intangibile, în sensul că ele nu mai pot fi reduse prin aplicația legii pășunilor comunale, întrucât prin art. 157 din legea agrară se abrogă toate dispozițiunile contrarii ale legilor anterioare, între care este și legea pășunilor comunale.

Comisiunea în majoritate,

Asupra apelului făcut de Casa centrală a cooperației și împroprietăririi sătenilor, prin adresa 29729 din 30 Noiembrie 1922, contra hotărârei Comisiunii de expropriere Ocol Tecuci, din 18 Septembrie 1922, care în majoritate scutește de expropriere moșia Urișul-Negrilești, situată pe terenul omunei Ungureni, plasa Negrilești, jud. Tecuci, proprietatea d-lui Alexandru Jurgea.

Având în vedere că, din constatările făcute de Comisiunea de Ocol, în fapt se constată că suprafața totală a moșiei Urișul-Negrilești, lotul No. 7, este de 579 ha din care scăzându-se terenul impropriu, în suprafața de 210 ha compusă din 80 ha livezi cu pruni pe costișă, 120 ha vie, 4 ha teren mlăștinos cu izvoare cu nu poate fi arat, în care intră și localul morei, 5 ha administrația cu toate clădirile și 1 ha loc siliste de casă, în vatra satului Slobozia Blăneaza, rămâne dar întinderea de 369 ha teren cultivabil;

Că, asupra acestei date este oarecare diferență din fișa ridicată în plan de către direcțiunea cadastrului și aflată la dosar, fișe prin care se scoate ca suprafața inexpropriabilă întinderea de 353 ha 9520 m. p.

Că această fișă, Comisiunea nu o poate ține în seamă deoarece ea îmbracă un caracter de provizorat, după cum o califică însuși d. Consilier agricol, prin Adresa No. 754 din 8 Martie 1923 și deci ne putem aștepta la noi surprize, când ea va deveni definitivă și pe stări de provizorat nu se pot crea drepturi, care ar fi creatoare de prejudicii părților, în cazul unei eventual schimbări a calificărilor terenurilor și modificări a întinderilor, și apoi această fișă este departe de a fi completă, căci numai asupra punctului calificat teren necultivabil, în suprafața de 239 ha 7952 m. p. nu precizează în ce consistă acest teren necultivabil, spre a pune Comisiunea în pozițiune de control, față de contestațiunile ridicate de părți asupra acestui punct;

Că dar, dacă prin circulara Ministerului Agriculturii și Domeniilor, Casa centrală a cooperației și împroprietăririi să-

tenilor, direcția financiară, cu No. 12078/922, se vorbește că, în cazul când la unele moșii s'a făcut măsurătoare de Direcțiunea cadastrului, exproprierea se va face luându-se de bază suprafața găsită la această măsurătoare, de sigur că, înțelesul acestei indicațiuni este sau că se face atente comisiunile a avea în vedere suprafețele moșilor supuse exproprierii în ce privește suprafața lor totală, sau dacă se cere a se avea în vedere și diferitele calități de terenuri cu întinderile lor, apoi atunci circulara nu putea să recomande comisiunilor decât măsurătorile definitive, căci nu Ministerul ar fi căutat ca și lucrările comisiunilor să se eternizeze în provizorii, și împroprietăriră să nu poată deveni niciodată un fapt definitiv.

Așa că, în specie ne având o măsurătoare a cadastrului în mod definitiv, iar suprafața totală a moșiei fiind aproape aceeași cu cea constatată de comisiunea de Ocol, numai cu o diferență de 3 ha în minus, iar această comisiune mai precizează în urma constatării ce a făcut la fața locului și calitatea și întinderea terenului inexpropriabil, ca impropriu, în suprafața de 210 hectare, vom lua de bună această constatare;

Că dar, plecând dela această constatare în fapt, în ce privește întinderea moșiei Urișul-Negrilești, lotul No. 7 de 579 hectare din care deducându-se terenul impropriu, în întindere de 200 ha, rămâne ca suprafața cultivabilă întinderea de 369 hect.; mai deducându-se în fapt că, conform adresei Căsu centrale de cooperațiune și împroprietărire a sătenilor, Direcția financiară și a creditului ipotecar cu No. 17239, din 9 Decembrie 1920, aflată la dosar, s'a comasat în această moșie suprafața de 31 hectare 70 arii, în schimbul întinderii de 83 hectare 62 arii, declarată expropriată din moșia Sălceni jud. Tutova, rămânând astfel întreaga moșie Urișul Negrilești, lotul No. 7, la dispoziția proprietarului Alexandru Jurgea;

Fișa de această situație de fapt, s'a născut cestiunea juridică discutată de părți, care dispoziție din lege să se aplice spre soluționarea cauzei, proprietarul susținând a se menține hotărârea majorității membrilor din comisiunea de Ocol, iar locuitorii din comuna Ungureni și primarul aceleiași comuni, cerând a se face în cauză exproprierea după hotărârea dată de minoritatea membrilor comisiunii de Ocol, prin opinia sa separată:

Este dar, a se vedea, această moșie comasată pe baza art. 14 din decretul lege No. 3697 din 15 Decembrie 1918, se găsește ea în cadrul dispozițiunilor art. 6, a art. 10 sau a art. 18 din legea agrară;

Că, cu ocazia dezbaterilor parlamentare a votării art. 6 din legea agrară s'a emis la început în Senat părerea că asemenea moșii comasate în virtutea decretului lege No. 3697 1918, să fie considerate ca divizate și astfel a se aplica fiecăru, cota regională, dar de teama că față de a est procedeu s'ar comuna suprafețele enorme în cazul mai multor moșii și cum tendința era spre o mai largă expropriere, a triumfat atunci în Cameră ideea exproprierii pe proprietar iar nu pe proprietate și așa s'a considerat că indiferent de numărul moșilor comasate și una singură, întinderea totală să se reducă la 250 hect., 400 hect., și la 500 hect., după diferitele genuri de regiuni;

Dar prin aceasta, nu însemnează că s'a scutit de expropriere asemenea moșii, ci în loc de a se lăsa câte o cotă de 150 hect. la fiecare moșie, să se lase un maxim de 250 hect. în total, în regiuni cu populație deasă, de exemplu; cu alte cuvinte că aplicându-se cota ceea ce rămâne proprietarului să nu treacă de maximum suprafeței fixat de articolul 6 din lege;

Căci ar fi straniu ca, un proprietar care tot adăugând câte 20, 40, fie și 70 hectare din alte părți de moșii, într-o altă moșie mai mare, și situată presupunând în regiuni cu cereri satisfăcute, să i se dea dreptul la 500 ha., când el în întreaga sa moșie nu ar avea decât un maximum de 30 ha în total, ar fi ca statul să-i mai rămână dator, până la maximum cotei stabilită de lege;

Că de altfel este o mare asemănare între art. 6 și art. 10 din legea agrară, nu este nici un fel de contradicție și ele se completează unul pe altul și dacă este așa, apoi vedem că aplicația art. 10 își are loc numai în cazul când proprietarul posedând mai multe moșii, are în total mai mult de 500 ha. pământ cultivabil expropriabil și era natural să fie așa, căci ce ar mai fi fost de expropriat, în cazul când mo-

șiile s'ar găsi în regiuni cu cereri de improprietării satisfăcute și că aceasta este adevărata rațiune, mai este că, chiar redactorul legii agrare a voit să favorizeze și unele cazuri izolate, atunci când a prevăzut prin art. 50 ultima sa parte «că exproprierea proprietarilor cu mai multe moși se aplică și acelor proprietari cari aveau la promulgarea legii în mai multe moși mai puțin de 500 hectare pământ cultivabil, însă mai mult decât maximum stabilit mai sus» și comentând deci cele două articole, este locul ca la operațiunea practică să se ție seamă de regula «Ubi eadem ratio, ibi idem jus»;

Că dar, concordând textele art. 6 cu acel al art. 10 din legea agrară, în cazurile primului articol, când maximum posedat de proprietar în urma comasării este inferior cotei că în specia noastră moșia se găsește în regiuni cu cereri de improprietării satisfăcute, iar proprietarul are ca teren cultivabil suprafața de 369 ha., apoi comasarea celor 83 ha 62 arii din moșia Sălceni, nu poate fi considerată decât ca un schimb în sensul art. 18 din legea agrară, și în atare împrejurări urmează a vida chestiunea exproprierei celor 369 ha. după situația juridică și de fapt, în care se găsește, și aplicându-i cota cuvenită, să se adauge la dânsa schimbul de 83 ha. 62 arii și acest totat să nu treacă de maximum 500 hectare;

Având în vedere că, necontestat este faptul, că moșia Urieșul-Negrilești lotul No. 7, este la șes pe teritoriul comunei Ungureni, unde cererile de improprietării sunt satisfăcute, ceea ce face însă obiectul discuțiunii între părți, este dacă urmează a se aplica dispozițiunile art. 8 al. b, sau al. c, cu alte cuvinte proprietarul Alexandru Jurgea, cultivându-și singur moșia la 1921, a avut investiții importante în inventar și clădiri necesare exploatarei agricole, crescători de vite sau instalațiuni industriale agricole, ca astfel să beneficieze de cota în suprafața de 500 hect;

Că, prin dispozițiunile art. 39 din regulamentul legii agrare explicându se ce se înțelege prin inventar și prin aliniatul 2 al aceluiaș articol mai arătând că investițiile mai mari în inventar compensează pe cele mai reduse în clădiri și vice-versa;

Că, cercetând actele prezentate de proprietar se vede din certificatul No. 116 din 10 Mai 1923, eliberat de primăria comunei Ungureni, că d. Alexandru Jurgea posedă un inventar, consistând din instrumente și mașini agricole ca una mașină de treerat păioase, una mașină de bătut păpușoi, patru semănători, patru mașini de secerat și legat, pluguri cu una, două și trei brazde, boruni pentru semănături, mașini de curățit semințe și greble de adunat fân și o bogată și variată enumerațiune de clădiri în număr de 26, care consistă un adevărat lux în exploatarea moșiei și buna așezare gospodărească.

Că dacă, prin certificatul primăriei care face dovada inventarului și luxului de clădiri, nu se menționează că ele au existat la 1 Februarie 1921, apoi nici nu era nevoie să o facă, căci este aproape de mîntea fiecăruia ca clădiri în număr de douăzeci și șase majoritatea lucrate în beton, denotă că ele au existat cu mult înainte datei de 1 Februarie 1921, adică din timpurile normale, dinaintea războiului, căci în ultimul timp, ar fi fost o imposibilitate a se mai ridica asemenea clădiri, cari ar costa o adevărată avere și ar întrece în valoare chiar însuși moșia în întregul ei;

Că, poate este unicul caz, tipic a se considera proprietarul ca intrând în prevederile art. 8 al. c. spre a nu se face ca acesta să regrete dezvoltarea și intensificarea ce a voit să dea exploatarei și a nu se zădărnici astfel, punerea în valoare a unui capital plasat în clădiri și inventar.

Că astfel, constatându-se că moșia Urieșul Negrilești, lotul No. 7, intrând față de cele dezvoltate în prevederile art. 8 al. c urmează a se rezerva conform dispozițiunilor acestui text, o cota de 500 hectare proprietarului Al. Jurgea;

Că dar, cota la care îi da dreptul situația juridică și de fapt a moșiei d-lui Ioan Jurgea, fiind de 500 hectare, iar d-sa neposedând de fapt decât 369 hectare, în care intră și porțiunea comasată din moșia Sălceni, porțiune ce nu întrece maximum de 500 hectare conform art. 6 din legea agrară, urmează deci, a nu se mai opera în specia nici un fel de expropriere;

Soluțiune, la care s'ar ajunge chiar dacă s'ar face tate quale aplicația art. 6 din legea agrară, cu suprafețele pre-

văzute în text, așa după cum procedează majoritatea d'n comisiunea de ocol;

Că, în ceea ce privește discuțiunea dacă cotele stabilite de legea agrară sunt intangibile, în sensul că, ele nu mai pot fi reduse prin aplicarea legii pășunelor comunale, chestiunea nu suferă nici o discuție; întrucât, prin art. 157 din legea agrară, se abrogă toate dispozițiunile contrarii ale legilor anterioare;

Că, nu se poate susține că, dacă prin capitolul II din legea agrară, s'a edictat art. 23 ce cuprinde dispozițiuni relative la pășunile comunale, prin aceasta, legea pășunelor comunale ar face corp cu legea agrară, căci prin aliniatul ultim al acestui articol se spune categoric, că legea pășunelor rămâne tot o lege specială și se completează numai cu diferitele aliniate din vorbitul articol, aliniate care unele sunt tocmai relative la cote și cari nu mai sunt obligatorii;

Că, legiuitorul legii agrare a voit, ca numai cotele fixate de ea să fie acele obligatorii, se deduce și din împrejurarea că, dat fiind faptul unei legi de ordine publică și de armonie socială, apoi variațiunea fixării cotelor, care formează baza acestei legi, atrage nesiguranța și astfel legea nu s'ar ajunge scopul;

Că dealtfel, prin diferitele dispozițiuni din legea agrară, legiuitorul conștient de marea operă socială, a îmbrățișat toate nevoile ce eventualitatea practică le-ar pune în evidență și pentru păstrarea echilibrului, a prevăzut și dispozițiuni relative la înființarea de pășuni comunale, acolo unde în chibzuința sa a găsit cu cale, cum face bună oară prin art. 9 din legea agrară;

Că, această interpretare nu este unilaterală, ci cea adevărată, o evidențiază însuși intervenția Ministerului Domeniilor, Casa centrală a cooperației și improprietării sâtenilor, Direcția funciară, care prin circulara No. 12078/922, a căutat a o generaliza, indicând prin diferite pasagi, că cotele stabilite prin legea agrară sunt intangibile și nu pot fi atacate prin exproprierea pentru pășuni comunale;

Că, nu s'ar putea susține că, prin legea agrară s'a declarat cota intangibilă numai la pământul cultivabil, iar când într-o împrejurare s'ar găsi pe lângă teren cultivabil și fâneată sau pășune, atunci să se aplice pentru aceste din urmă calități de teren, legea pășunelor pentru determinarea cotelor, și așa s'ar împăca diversele dispozițiuni din cele două legi, agrară și a pășunelor comunale;

Chestiunea ar da poate loc la discuțiune, dacă însuși legea pășunelor comunale, nu ar tranșa această diversitate, care prin art. 2 al. 2 din această lege, prevede în mod categoric «că prin suprafața cultivabilă se înțelege pământul de arătură fâneată sau pășune, inclusiv pământul rar mundaibil», calificare dată de comun acord cu legea agrară, care prin art. 13, cum și prin art. 58 din regulament, fixează tot astfel pământul cultivabil.

Că dar, orice subtilități s'ar căuta a se pune în cauză, cu faptul existenței celor 62 hectare de islaz, în moșia Urieșul Negrilești, lotul No. 7, ele sunt inoperente și de nul efect, față de faptul, că această moșie în întregul ei urmează a fi scutită de expropriere, în urma cotei ce i se cuvine proprietarului, după legea agrară;

Că în urma celor dezvoltate, apelul introdus de Casa centrală a cooperației și improprietării sâtenilor, cată a fi privit ca nefondat și ca atare respins.

Pentru aceste motive redactate de d. președinte V. Gh. Ioan Respinge apelul, etc.

Președinte, (ss) V. Gh. Ioan.

Membri: (ss) D. Ionescu Greban, Cons. agr. al jud. Tecuci
(ss) I. Demetriade, delegatul proprietarilor.

NOTA. — Hotărârea Comisiunii Județene de expropriere Tecuci este bine motivată și face o judicioasă aplicațiune a legii agrare, în cât ne scutește de ori ce coment. Rezolvarea chestiunilor juridice puse în discuțiune, cu toată aparenta contraucțiune a textelor art. 6 și 10 legea agrară cu privire la cota inexpropriabilă, într'un spirit juridic și perfect echitabil pune în evidență perfectă cunoștința a membrilor Comisiunii a întregului și complicatului mecanism al legii agrare.

(N R)